

Ассоциация финно-угорских университетов

NH Collegium Fenno-Ugristarum

Р. А. КУДРЯВЦЕВА

М. В. РЯБИНИНА

Словарь литературоведческих терминов
на марийском языке
для общеобразовательных школ

Сыктывкар – Ижевск – Йошкар-Ола –
Саранск – Бадачоньтомай
2011

Terminologia scholaris * Школьная терминология

Главный редактор серии
Янош Пустаи

Redigit
János Pusztay

Редакционный совет:

М. С. Федина, Л. П. Федорова, Э. В. Гусева, А. В. Родняков

Ассоциация финно-угорских университетов

NH Collegium Fenno-Ugristarum

Р. А. КУДРЯВЦЕВА
М. В. РЯБИНИНА

Школлан марла сылнымутшанче
термин мутер

Сыктывкар – Ижевск – Йошкар-Ола –
Саранск – Бадачоньтомай
2011

Научный редактор:

Иванов И. Г., д-р филол. наук, профессор,
зам. директора по научной работе Института финно-угроведения
ГОУВПО «Марийский государственный университет»

Одобрено термино-орфографической комиссией ГОУВПО
«Марийский государственный университет» (протокол заседания № 8
от 20.04.2011 г.).

Издание CD-варианта материала профинансировано Венгерской
национальной организацией Всемирного конгресса финно-угорских
народов.

Подготовка и издание словарей были осуществлены при финансовой
поддержке Совместной программы Совета Европы и Европейского
Союза для Российской Федерации «Национальные меньшинства в
России: развитие языков, культуры, СМИ и гражданского общества».
Мнения, высказанные в данном документе, не могут быть использованы
как официальное мнение Совета Европы или Европейского Союза.

Кудрявцева Р. А., Рябинина М. В.

**Словарь литературоведческих терминов
на марийском языке для общеобразовательных школ**

**Школлан марла сылнымутшанче
термин мутер**

Ответственный за выпуск *А. В. Родняков*
Обложка и макет *С. П. Назаркин, Е. И. Синяева*

Подписано в печать 25.05.2011
Формат 84 × 108 1/32. Усл. печ. л. 3,36
Заказ № 741. Тираж 300 экз.

Отпечатано в типографии Издательства Мордовского университета
430005, г. Саранск, ул. Советская, 24

HU ISSN 2061-5647
ISBN 978-963-9876-47-7

© Ассоциация финно-угорских университетов, 2011
© NH Collegium Fenno-Ugricum, 2011
© Кудрявцева Р. А., Рябинина М. В., Остапова Е. В., 2011

Предисловие главного редактора

Одна из главнейших целей Европейского Союза – сохранять языковое и культурное разнообразие Европы. Эта цель может быть достигнута только в сотрудничестве с многонациональными государствами.

Языки могут сохраниться и развиваться только в случае, если ими пользуются дома, школе и во всех жизненных сферах.

Программа NH – CFU (Collegium Fenno-Ugricum) Terminologia scholaris * Школьная терминология разработана с целью возвращения финно-угорских языков РФ в школьный обиход.

Для этого нужно было создать терминологию всех школьных предметов, как пользуясь результатами терминообразования 1920-30-х годов, так и создавая новые термины.

В результате реализации проекта «Создание терминологических словарей на национальных языках для общеобразовательных школ в регионах проживания финно-угорских народов Российской Федерации» в рамках совместной программы Совета Европы и Европейского Союза для Российской Федерации – «Национальные меньшинства в России: развитие языков, культуры, СМИ и гражданского общества» была выработана терминология по литературе, языку, истории, обществознанию, математике, химии, физике, биологии, информатике, географии на пяти финно-угорских языках РФ (коми, марийский, удмуртский, мокшанский и эрзянский).

Терминологические словари были одобрены термино-орфографическими комиссиями данных финно-угорских республик.

Главный редактор выражает свою искреннюю благодарность за поддержку проекта Совету Европы и Министерству регионального развития РФ, главному координатору проекта Марине Фединой (Сыктывкарский государственный университет), сокоординатору и издателю Алексею Роднякову (Мордовский государственный университет), Венгерской национальной организации Всемирного конгресса финно-угорских народов, и прежде всего всем авторам.

Badacsonytomaj, NH-CFU, 1-го марта 2011 г.
Янош Пустай (Pusztay János)

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
А		
Автобиографий	Автобиография	(Гр. autos – шке, bios– илыш да grapho – возем) – авторын шке илышыж нерген тыглай але сылнештарен каласкалымашыже. Авторын шкеж нерген, тўняште верже нерген шонкалымашыже семын чоңалтеш; писательын сылнымут принципшым ончыкта. Авторын илыш-корныжым тўн негызлан налме годым автобиографий произведений нерген ойлыман.
Автор	Автор	(Лат. au(c)tor – шочыктышо) – 1) биографий автор, возышген (писатель); 2) литератур произведенийым шочыктышо ен, тудын тўням да айдемым умылымашыже пўтынъ произведенийын кышкарышкыже шындаралтеш; 3) сылнымутан произведенийын тўссўретше, персонажше, дейвийым ыштыше лица, тудо моло персонаж-влак радамыште лиеш; биографий автор дене моткоч чак кылдалт але тудын деч йоршеш торлен кертеш.
Айдемандымаш	Антропоморфизм	Иктаж-мом айдемын тўжвал сынжылан келыштарымаш.
Аклыммут	Рецензия	(Лат. recensio – тергымаш, ончен лекмаш) – критикын жанрже: газет але журнал гоч сылнымутан произведенийым лончылымаш да аклымаш.
Акрет (кугезе) формо (архетип)	Архетип	(Гр. arche – тўналтыш да typos – образ) – посна культурлан, йўлалан энэртымым шотыш налде, чыла калыклан икгай, негыз лийше, пентгыдемдалтше ончалтыш радам; прообраз, тўналтыш формо, прототип.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Акростих	Акростих	(Гр. ahros – кұшыл, түр да stihos – почеламут) – мургорно тұналтышын букваже-влакым иктыш ушымо годым могай-гынат лұмым, мутым але южгунамже ойлончым шочыктышо почеламут.
Аллюзий	Аллюзия	(Фр. allusion – шижтарымаш) – сылнымут йөн: иктаж-могай кумдан палыме литератур але историй факт, тыгак сылнымутан произведений нерген авторын шижтарыме ойжо.
Амфибрахий	Амфибрахий	(Гр. amphibrachys – кок могырымат кұчыкемдыме) – кум мутлончан мургорно (почеламут) размер, пералтыш стопасе кокымшо мутлончыш возеш.
Анапест	Анапест	(Гр. anapaistos – шенгекыла ончыктымаш) – кум мутлончан мургороно (почеламут) размер, пералтыш стопасе кумшо мутлончыш возеш.
Антиутопий	Антиутопия	Сылнымут йогын: утопий сынан мер илышым критиковатлен сўретлымаш. Антиутопий авторын шонымыж почеш обществосе утларак лұдыкшō шонымаш-влакым рашемден кода.
Антологий	Антология	1) Посна поэтын але посна туравеллык (направлений), эл, калык дене кылдалтше поэт-влакын эн сай почеламутыштым ойырен чумырымаш; 2) антологий (але антологий поэзий) – акрет грек лирикын шұлышыж дене возымо, шке тўсышт дене антик лирикым ушештарыше почеламут-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
---------------------	-------------------	----------------------------

Б

Балладе	Баллада	(Фр. ballade – кушташ келыштарыме муро) – лиро-эпический поэзийын жанрже: иктаж-могай ёрыктарыше (шукыж годым – драме шўлышан) кончыш дене палдарыше, писын виянше сюжетан, каласкалымаш сынан муро але изирак кугытан почеламут.
Басне	Басня	Изирак каласкалымашан (эпике) жанр: мургорно але прозо кўчык форман, раш палдырныше мораль ынан, сотарыме шўлышан, туныктен каласыме оян произведений. Баснын тўн шонымашыже – айдемын уто койышыжым, мер илышысе ситыдымаш-влакым мыскылен воштылмаш. Баснысе персонаж семын чўчыкдынак янлык, кушкыл да тўрлў наста-влак лийын кертыт. Тудын шочмыжым кумдан палыме акрет грек баснывозышо Эзопын лўмжў дене кылдат.

В

Вариант	Вариант	Фольклорышто: кажне гана йонгалтарыме калык ойпогысо произведений, тыгак тудын возалтше текстше.
Вариативность	Вариативность	Фольклорын эреак улшо палыже; традиций негызеш сюжет темым, мотивым, тўрлў лиймашым, тўссўрет-влакым, стиль ужашлам да т.м. вашталтымаш.
Вашмутдымо йодыш	Вопрос риторический	(Гр. rhetor – оратор) – сылнештарыме стиль фигур: пентгыдемден каласымым (але шўрымым) ончыктышо йодышан ойлончо, тудлан нимогай вашмутат огеш кўл.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Вашмутдымо савырнык	Обращение риторическое	(Гр. rhetor – оратор) – иктаж-кӱлан (иктаж-молан) виктаралтше ойым ончыктышо стиль фигур, авторын иктаж-могай наста але кончыш деке кумылжым почын пуаш полша: эмоций сынан акым пуа, авторлан келшыше ойсемым (йомартле кумылым, шӱм-чон ласкалыкым, иронийым) ешара.
Вашталдыме эпитет	Эпитет постоянный	Мутобразын (тропын) ик тӱшкаже (сбрастарыме сылнымут йӱн семын утларакшым калык ойпогышто палемдалтеш): тӱн мут дене пенгыдын кылдалтше да тудын дене пырля пачаштаралтше сылнысӱретан мутсавыртышым шочыктышо рашемдык (определений).
Вашталтыме вияшой	Несобственно-прямая речь	Каласкалымашын шкешотан формыжо: эпике произведенийыште геройын ойжым почын пуаш кучылтмо йӱн, олмештыш мут ден глагол формо-влак авторын каласкалымашыжлан келшен толыт гын, лексике ден синтаксис геройын кутырымо ойыртемжылан келыштаралтыт. Психологий йӱн семын палыме.
Ваштарешлымаш	Антитеза	(Гр. anti – ваштареш, мӱнгешла да thesis – палемдымаш) – тӱссӱрет-влакым, чонымаш але сюжет ужаш-влакым икте-весеышлан ваштареш шындымаш. Ваштарешлымашын негызше семын чӱчкыдын антоним-влак кучылталтыт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Ваштўкнымаш (конфликт)	Конфликт	(Лат. conflictus – ваштўкнымаш) – сылнымутан произведенийын действий рўдышкыжō шындаралтше тўрлō характер, кончыш, ончалтыш да принцип-влакын тура вашпижмашышт. Вашкучедалмаш, келшыдымаш, герой-влакын вашпижмашышт, герой ден обществе але герой кōргысō кучедалмаш семын виянеш.
Вончыктарымаш	Перенос	Почеламут мучашысе да ын шотышто чарналтыш-влакын келшыдымыштлан кōра фразын ик ужашыжым вес почеламут корныш вончыктарымаш.
Вуймут	Заглавие	Лўмдымаш, сылнымут произведенийын лўмжō.
Г		
Генезис	Генезис	Иктаж-могай кончышын шочмыжо, иланыме да виянме корныжо.
Герой	Герой	Сылнымут герой – произведенийын дейвийжым вўдышō ик тўн геройжо. Тўвыра (культур) герой – мифологийысе персонаж, тудо айдемылан тулым, кўртным конден, пайдале кушкыл-влак дене палдарен, пашаланыме ўзгар-влакым шочыктен.
Гротеск	Гротеск	(Итал. grottesco – онай) – койдарчык йōн: ен-влакым илыш чын деч коранын сўретлымаш, наста ден тўрлō кончыш-влаклан фантастике сыным пуэн, утыжден кугемден, койдарен каласымаш. Гротеск чын да чын огыл, шучко да весела, ойган да мыскара, айда-лийже да сылнылык тўням иктыш ушен, луген почын пуюмо негызеш виянеш.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Д		
Дактиль	Дактиль	(Гр. daktylos – парня) – кум мутлончан мургороно (почеламут) размер, пералтыш стопасе икымше мутлончыш возеш.
Действий виянмаш	Развитие действия	Сюжет кышкарын ик ужашыже: кылдыш гыч лектын шогышо событий радам. Действий виянме жапыште конфликт пүсемеш, герой-влак кокласе вашумылыдымаш келгемеш да виян толеш.
Демонологий (ўыл мифологий)	Демонология (низшая мифология)	Чийвера да христиан шам ден йўла негызеш виянше осал вий-влак (азырен, ия, вўдводж, вўдава, таргылтыш, кудыводж, кикимыр да т.м.) нерген акрет годсо умылымаш; тыгак нине умылымашым ончыктышо произведений-влак тўшка.
Дилогий	Дилогия	(Гр. di – кок гана да logos – шомак) – кок посна (лўмдымў) ужаш гыч шогышо, но икте-весышт дене ик шонымаш дене кылдалтше ик авторын произведенийже. Герой-влак ик ужаш гыч весышке вончен, куснен толыт.
Документлык	Документаль- ность	Сылнымутан произведенийыште илыш фактлан энэргымаш, документ-влакым кумдан кучылтмаш, тўрлў чын источник-влакым цитироватлымаш.
Дольник	Дольник	Мургорно (почеламут) размер: пералтышан мутлончо-влак коклаште ударенийдыме мутлончо-влак икнаре огытыл, тўрлў лийыт.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Драме	Драма	(Гр. drama – действий) – 1) сылнымутын кум тун лончыжо гыч иктыже, тудо кызыт лийше действийым ончыкта. Драме тушкашке трагедий, койдарчык да драме пурат; 2) ангысыр значенийже дене – драматургийын тун жанрже; действийыш ушнышо герой-влакын вашмутланымашт семын чоналтше сылнымут произведений. Сценыште модын ончыкташ келыштаралтын. Герой-влак кокласе кыл, ваштукнымаш турло ошкыл (поступок) негызеш рашемеш, шкетой да ойвашталтыш формо-влак дене почылт пуалтеш.
Драме шулыш	Драматизм	Иктаж-молан кора лекше чонвургыжмаш, тургыжланымаш, ойгырымаш; ваштарешла шогышо вий-влакын пусо кучедалмашышт, тундарыме интриге.
Ж Жапвер	Хронотоп	(Гр. chronos – жап да topos – вер) – сылнымутан произведенийыште ваш кылдалтше жапым да верым суретлымаш.
И Игылтчык	Сарказм	(Гр. sarkasmos – тичмашнек «шылым курыштам», игылтмаш) – койдарчыкын ик тушкаже: иктаж-могай айдемым, настам але кончышым шыдын воштылмаш, игылтын койдарымаш, сотарын (иронийын) эн кушко тандышыжым (стпеньжым) ончыкта.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Иземдымаш	Литота	(Гр. litotes – тыглайлык, изилык, икмардалык) – кугемдышлан (гипербопылан) ваштареш шогышо мутобразын (тропын) тўшкаже: кугытым, вий-куатым, кончышын значенийжым сылнымут йөн дене иземден ончыктымаш.
Иктешлыме тўссўрет (тип)	Тип	(Гр. typos – образец) – иктаж-могай курым, калык илиш але мер тўшка, национальность дене кылдалтше енын шкешотан палыжым да койышыжым ончыктышо сылнымутан тўссўрет. Сылнымутан иктешлымашын видше семын тўн шотышто реализмлан келшен толеш.
Иктўналтыш	Анафора	(Гр. anaphora – кўшкө нўлталмаш) – стиль фигур (пачаштарымашын ик тўшкаже): мургорно-влакым але прозысо мутсавыртыш-влакым (фразе-влакым) икгай мут але мут тўшка дене тўналмаш.
Импровизаций	Импровизация	(Лат. improvisus – вучыдымо, шиждыме) – темлыме темылан писын, ямдылалтде каласкалымаш але возымаш, иктаж-могай событий нерген шке шонымашым каласымаш; фольклорышто йонгалтарыме годым калык произведенийын але тудын посна ужашыже-влакын шочмыштым ончыкта.
Инициаций	Инициация	Акрет мерилышын йўлаже; тудо ен-влакын у ийгот тўшкаш куснымыштым пентыдемден.
Интерьер	Интерьер	(Фр. interieur – көргө) – сылнымутан произведенийыште сурткөргө сўрет (пўрт, оралте, геройын пөлемже да т.м.). Шукыж годым геройын койыш-шоктышыжым почын пуышо йөн семын кучылталтеш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Информатор (информант)	Информатор (информант)	Иктаж-могай увер дене палдарыше ен; фольклорышто: калык произведенийым йонгалтарыше ен, тудын каласкалымыжым шанчым пойдарашлан возен налыт.
Й		
Йомакзе	Сказитель	Тоштыеныйым, эпике сынан калык мурым йонгалтарыше ен.
Йомакле проза	Проза народная устная сказочная	Айдеме, янлык да фантазий сынан илыше-влак дене кылдалтше иктаж-могай öрыктарыше событий-влак нерген каласкалымаш.
Йонйүк йөн (ассонанс)	Ассонанс	(Фр. <i>assonance</i> – ик семын йонгалтмаш) – 1) йүкйөн: почеламутышто сылнымут оylan вий-куатым пуашлан икгай йонйүк-влакым пачаштарен кучылтмаш (прозышто шуэнрак вашлиялтеш); 2) икгай йонйүкан да ойыртемалтше сонйүкан рифме.
Йүкйөн	Звукопись	Авторлан лудшын шүм-чонжым савыраш полшышо йүкчоныш йөн-влак системе.
Йүла	Обряд	Практике могырым күлешдыме, но калык илыш-кылым ончыктымо шотышто символ семын пенгыдемдалтше сомыл радам.
Йүламур	Песня обрядовая	Калык ойпогын жанрже: түрлө пайрем але йүла календарь (сўан, шурным погымаш, шиймаш, Рошто, Ыарня да т.м.) дене кылдалтше, нуным сōрастарыше муро-влак.
Йыгыр рифмоватлымаш	Рифмовка смежная	Тыгай рифмовкын рифмоватлыме схемыже: аабб. Икымше ден кокымшо, кумшо ден нлымше почеламуткорно-влак келыштаралтыт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминнын значенийже</i>
Йыгырелык	Параллелизм	(Гр. parallelos – йыгыре эртыше) – 1) ойысо элемент-влакым текстын лишыл ужашлаштыже ик семын, икгай верандымаш; икте-весышт дене вашкелшен, нине ужаш-влак тичмаш сылнымут тӱссӱретым чонат; 2) психологий сынан стиль йӧн, аналогий, тӱрлӧ кончыш-влакым икте-весышт деке лишемдымаш (мутлан, пӱртӱс кончышым да айдемын илышыжым).
К		
Каласкалчын тӱссӱретше	Образ рассказчика	Сылнымут произведенийыште каласкалымашым вӱдышӧ айдемын (персонажын) условный тӱссӱретше.
Каласкалымаш	Повествование	1) Произведенийыште персонифицироватлыме каласкалчын але авторын ойжо (персонаж-влакын вияшойышт – монолог ден диалог-влак – тышке огыт пуру); 2) эпосын ой формыжо: калскалче деч ӧрдыжтӧ каен шогышо событий-влак нерген каласкалымаш.
Каласкалыш формо	Сказ	Каласкалымаш тип, каласкалчын сомылжым шуктен шогышо геройын ойжо стилизаций негызеш чоналтеш. Каласкалымаш геройын (персонажын) лӱмжӧ да лач тудлан гына келшыше йылме дене вӱдалтеш; каласкалчын ойжым кутырымо йылмылан келыштарыме.
Каласыдымаш	Умолчание	Стиль фигур: авторын ойжым мучашлыдыме да лудшым шонкалаш таратыше мутсавыртыш.
Калык драме	Драма народная	Калык ойпогын чот виянше ик формыжо, тудо сценыште модын ончыкталтын.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Калык йомак	Сказка фольклорная	Калык ойпогын эпике жанрже: түрлө калыкын фольклорыштыжо вашлиялтше шонен лукмо событий-влак нерген прозо форман каласкалымаш. Йомакыште эреак поро ден осал вийын кучедалмышт ончыкталтеш, герой-влак сайле да уда лийыт. Сайле герой-влак калыкын кўшыл моральже, порылык, чынлык, моторлык нерген умылымашыжым почын пуат; осалле герой-влак айдеме ваштареш виктаралтше шем вий семын сўретлалтыт. Калык йомак-влакым кум тўшкалан шелыт: юзо йомак (южгунамже тудым мифический, фантастике, 6рыктарыше йомак маныт), илыш-йўла нерген йомак, янлык-влак нерген йомак.
Калык мургорно	Стих народный	Калык ойпогын тонике мургорно (почеламут) формыжо-влак: кутырен ойлымо (муткадыртыш, калыкмут, тушто, мыскара муткадыртыш), речитатив сынан (былине, балладе, исторический муро, юмыншўлыш мургорно), муро сынан (лирике муро).
Калык ойпого	Устное народное творчество	Калыкыште шочшо да кутырыммо формо дене шарлыше ойпого. Тудын тўн палыже-влак: кутырен каласкалымаш, синкретизм, вариативность, импровизаций сынан улмыжо.
Калык сылнымут	Массовая литература	1) Эстетике могырым кўкшын аклалтдыме литератур (иктаж-могай калыкын сымыктышыштыже да литературыштыжо изирак значения явлений); 2) сылнымыкым шагал умылен моштышо лудшыенлан келшыше кумдан шарлыше произведений-влак.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Калыклудыш (калык прозо)	Проза народная устная	Эртыше курымла гыч куснен толшо, тачысе кече марте шке вий-куатшым арален кодышо калык ойпогысо прозо жанр системе.
Калыклык	Народность	1) Сылнымутан произведенийын, тудын шұлышыжын калыклан лишыл улмыжо; чумыр калыкын шинчаончалтышыжым, кумылжым, шонымашыжым, пагалымашыжым да ужмышудымашыжым рашемден ончыктымаш; 2) фольклорыш да литературыш калык психологийым шынгарымаш, калыкын шинчаончалтышыжлан энгертен, событий-влакым сүретлымаш да аклымаш, сылнымутан произведенийын калык символика да түссүрет дене кылже.
Калыкмут	Пословица	Калык ойпогын жанрже: кутырымо ойыш шынгаралтше, түрлө илыш ситуацийште кучылталтше, туныктен каласыме сынан пүсө ойсавыртыш.
Калыкпале	Примета	Илыш төртык шотлан келыштаралтше да калыкын курым-курымла дене терген налме иктаж-могай кончыш, событий, действий лийшаш нерген шижтарыше пале-влак.
Катрен	Катрен	(Фр. quatrain – нылыт) – строфан ик түшкаже: ныл мургорнан строфа.
Келыштарымаш	Уподобление	Стиль йөн: кумда таңастарымаш негызеш чоңымо ойсавыртыш. Сылнымутан произведенийыште наста але кончыш-влакын икгайлыкыштым, икте-весьлан келыштаралтмыштым рашемда.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Кечывозыш	Дневник	1) Икымше лица дене каласкалымаш; шке илышышыште лийше событий-влакым радам дене возен кодымаш. Кечывозышын ойыртемеже – возымо возышо дене эре ик жапыште эрта; 2) сылнымутышто – прозын посна жанрже; 3) геройын койыш-шоктышыжым почын пуымо йӧн семынат кучылталтеш.
Классике	Классика	(Лат. classicus – образцовый) – тунямбал сылнымутышто эн сай (образец) семын аклыме произведений-влак.
Классицизм	Классицизм	(Лат. classicus – образцовый) – XVII курымышто Европо сылнымутышто виянше литератур туравеллык (направлений) да сылнымут метод. Тудын ойыртмалтше палыже-влак: антик сымыктышым эн сайлан (образецлан) шотлымаш, антик произведений-влакым сылнымут нормо семын палемдымаш; рационализм принцип да «пӱртӱслан келыштаралтмаш»; уш-акыл культ; илыш-кыл да граждан проблематикылан энгертымаш; ойлышӱенын илыш чыным аклымыже; жанр-влакым раш шеледымаш. Кӱшыл жанр-влак: трагедий, эпопей, куанмур (нуно мер илышым, историйым кумдан ончыктеныт, тӱн верым талешке, полководец да монарх-влак налын шогеныт). Кокла жанр-влак: серыш, кечывозыш. Ёлал жанр-влак: койдарчык, сотар, басне (нуно тыглай енын тыглай илышыжым ончыктеныт). Кӱшыл ден ёлал жанр-влакым лугаш огеш лий. Руш сылнымутышто классицизм XVIII курымын 20-30-шо ийлаштыже шочын.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Клише	Клише	Иллюстраций-влакым ончыкташ кучылталтше сўретан савыктыш формо; фольклористикыште: курымла дене пентгыдемдалтше ой стереотип (традиционный формул-влак, икгайлык да т.м).
Койдарчык	Комедия	(Гр. komos – пайремысе весела тўшка да odie – муро) – драмын ик тўн жанрже: обществосе ситыдымашым але айдемын уда койышыжым воштылын ончыктымаш.
Койдарчык шўлыш	Комическое	(Гр. komikos – воштылтышан, весела) – илышын тўрлő тўрсыржым, шўрынжым ончыктышо аклыммутан эстетике категорий. Тудын негызше – воштылчык. Икте-весылан ваштареш шогышо сындыме да мотор, нимолан йўрдымő да чапле, чын да ончылшонышан кончыш-влак негызеш шочеш.
Колтыммут	Послание	Поэзийын жанрже, почеламут йўн дене возымо серыш. Тудо савырнык форман, содержанияйже – ўжмаш, йодмаш, тыланымаш да т.м.
Контекст	Контекст	(Лат. пентгыде кыл, ушнымаш) – сылнымут произведенийыште ын могырым шкешотан, кошартен каласыме текст ужаш, тиде ужаш палемдыме мутын, ойлончын, ойсавыртышын, цитатын контекстше лиеш.
Кончыш	Явление	Драме произведенийысе текстын (актын) ужашыже. Кончышышто действийым вўдышő персонаж-влак огыт вашталт.
Кўргő рифме	Рифма внутренняя	Мургорно покшелне лийше мут-влакым рифмоватлымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Кӱргой	Монолог внутренний	Психологизмын сылнымут йӱнжӱ: геройын шке ўмбажыже виктаралтше, весылан колаш лийдыме ойжо. Сылнымутан произведенийыште тудо герой кӱргысӱ пуламырым, тудын кӱргӱ тўняжым ончыкташлан кумдан кучылталтеш.
Куанмур	Ода	(Гр. oide – муро) – лирикын жанрже, кугешныме кумылан почеламут, иктаж-могай еным, кончышым але событийым моктен мураш кучылталтеш.
Кугемдыш (гиперболо)	Гипербола	(Гр. hyperbole – кугемден каласымаш, утылык) – мутобразын (тропын) ик тўшкаже: чоншижмашым, ыным, иктаж-мон кугытым, моторлыкым да сўретлыме кончышын моло палыже-влакымат утыждене кугемден ончыктымаш. Кугемдыш идеал деке лишемда, але мӱнгешла, мыскылен, ўлык шынден каласаш полша.
Кумалмаш	Тотемизм	Религийын кугезе формыжо, лийын кертдыме кыллан, ен-влакын тотем деке моткоч лишыл улмыштлан ўшанымаш.
Курымсерыш	Летопись	Каласкалыме сынан кугезе руш литературын ик тўшкаже: историйысе событий-влакым ий радамышт дене возен очыктымаш.
Кусарымаш (кусартыш)	Перевод	Ик йылмысе уверым вес йылмын йӱнжӱ дене адекватне да тўрыс келшышын каласымаш (каласыме ой).
Кутырымо стиль	Разговорный стиль	Чумыр калык йылмын ик лончыжо: йылме стиль, тыглай кутырымаште кучылталтше ой ойыртом.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Кўчыкой	Афоризм	(Гр. aphorismos – кўчык ой) – шонымашым кошартен каласыме, философий сынан мунло уш-акыл ой; түрлө кончыш-влакым умылтарыше, туныктен каласыме иктешлымаш.
Кўшылточко	Кульминация	(Лат. culmen – эн кўшыл вер) – сюжетын ужашыже (элементше): ваштўкнымашын (конфликтын) эн кўшыл, действийын эн виян, келшыдымашын эн пўсө верышт. Произведенийын тўн проблемыжым, герой-влакын кылыкыштым (характерыштым) тичмашын почын пуаш полша, туддеч вара действий лушкыдемаш тўналеш.
Кылдыш	Завязка	Сюжетын ужашыже: сылнымутан произведенийыште конфликтлан шочаш да виян толаш амалым ыштыше событий; умбакыже мо лийшашым рашемдыше, действийлан вийым пуышо сўрет.
Кычкыралтыш	Восклицание риторическое	(Гр. rhetor – оратор) – сылнештарыме стиль фигур: кычкыралтышан ойлончо, тудо ойлан кумылым, шижмашым ешара.
Л		
Лиризм	Лиризм	Сылнымутан произведенийыште авторын да персонаж-влакын кумылыштым, чон шижмашыштым туран (шукуж годым ныжылгын) ончыктымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Лирике	Лирика	(Гр. lyricos – лира семӱзгар почеш мурымаш) – сылнымутын ик лончыжо (родшо). Лирикыште тун верым авторын кӱргӱ илышыже (шонымашыже да чоншижмашыже) налеш. Лирикыште илышым событий-влак нерген каласкалымаш гоч огыл, а поэтын (але лирический геройын) тургыжланымашыже, шӱм-чоным тарватыше тӱссӱрет гоч ончыктым. Лирикыште ик енын шижмашыже, кумылжо калык тӱшкалан келыштаралтеш. Лирикын ойыртемалтше палыже-влак: мургорно (почеламут) формо, ритм, фабулын укелыкше, изи кугыт.
Лирике герой	Герой лирический	Айдемын шоненлукмо тӱссӱретше, тудын шкешотан койыш-шоктышыжо, вес вере вавлиялтдыме шке тӱсшӧ да пӱрымашыже; лирике сынан почеламутышто тудо шкенжым «Мый» манеш; лирике сынан произведенийыште лирике герой – тиде авторын ужмашыжым шижтарыше ик йӱн. Авторын чонкӱргӱ умылымашыже, тӱняончалтышыже, шижмашыже лирикыште вик огыл, а геройын кӱргӱ чонжо, шонкалымашыже, шӱмвургыжмыжо, кутырымыжо гоч рашемеш.
Лирике проза	Проза лирическая	Прозын ик тӱшкаже: авторын кумылжым, шижмашыжым почын пуышо проза форман произведений-влак.
Лирике чакналтыш	Отступление лирическое	Произведенийын сюжет деч ӱрдыжсӧ ужашыже: ончыктым сӱретым але тудын дене кылдалтше йодыш-влакым нергелыше авторын шонымашыже, кумылойжо.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Лиро-эпический жанр	Жанр лиро-эпический	Лирике ден эпосын палыштым иктеш ушен шогышо жанр: сюжетан произведений, тудо событий, герой-влакын пашашт, чонвургыжмышт нерген каласкала, почеламут формо дене возалтеш.
Литератур йылме	Литературный язык	Чумыр калык йылмын төрлатен келыштарыме, нормироватлыме, возыктышыжо улман формыжо; мут дене ончыкталтше чыла культурын кончымо формыжо.
Лудмаш	Чтение	Ой йонгалтарымаш да ой умылымаш дене чак кылдалтше айдемын ойлымо-кутырымо пашажын ик ужашыже (тўшкаже). Лудмаш – тиде түрлө йөн дене возымо (шарыме) увермутым (информацийым) шижын, умылен моштымаш, технике полшымо дене угыч йонгалтарымаш. Сылнымутан лудмаш – эстраде сымыктышын жанрже, калык ончылно сылнымутан произведенийым йонгалтарымаш.

М

Макаронизман мургорно	Макаронические стихи	(Итал. <i>machaeroni</i> – макарон) – койдарчык шўлышан мургорно (почеламут), тудо ой ярымыш шуко йот мутым але ойсавыртышым шындарыме дене ойыртегалтеш.
Малтыммур	Песня колыбельная	Йоча фольклорын ик жанрже: йочам малтыме, аза шепка ўмбалне мурымо (шукыж годым – кўчык) муро.
Марш	Марш	(Фр. <i>marche</i> – коштмаш) – руш литературышто совет жапыште шочшо граждан поэзийын лиро-эпический жанрже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Метафор	Метафора	(Гр. <i>metaphora</i> – кусарымаш) – мутобразын (тропын) ик тўшкаже: вончыктарыме ынан мут, настам але кончышым вес настанан але кончышлан келыштарымаш; кончыш-влакын икгайлыкышт (але контрастышт) негызеш шочшо шылтыкче танастарымаш, «гай», «пуйто», «ялт» шомак-влак текстыште огыт вашлиялт гынат, ушышто нуно улыт.
Метонимий	Метонимия	(Гр. <i>metonomadzo</i> – у лўмым пуэм) мутобразын (тропын) ик тўшкаже: чак ушнен шогышо умылымаш-влакым функций шот дене икте-весе деке лишемдымаш, танастарымаш, тыгодым иктаж-могай настан лўмжым тудын посна ужашыжын (палыжын) лўмжѳ дене алмаштымаш (мо улшо – мо улмо, ўзгар – ўзгарым ыштыме курал, автор – тудын произведенийже).
Метр	Метр	(Гр. <i>metron</i> – мера) – икгай стопа-влакым радам дене алмаштен верандыше почеламут размер.
Миниатюр	Миниатюра	Раш кошартыме прозо але почеламут формо дене возымо изи произведений.
Миф (акретой)	Миф	(Грек й. <i>mythos</i> – мут, ой) – 1) юмо да тоштышо-се герой, тўняшочмаш, мландўмбалне илышын шочмыжо нерген кугезе тоштыеной (тўня да айдемын тусо верже нерген умылымашым пуа); тўшкан шонен лукмо (фантазий) сынан илыш сўрет, тудо кокретне да чонан (акретшам почеш, чын лийше) персонаж-влак гоч пуалтеш; 2) илыш дене кылдалтдыме сюжет ярымыш да тўссўретыш шындаралтше тўняончалтыш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Мифологий	Мифология	Иктаж-могай калыкын тўня нерген тошто (кугезе) умылымашыже, миф-влак тўшка; миф-влакым шымлыше шанче.
Мифологий жап	Время мифологическое	Эн тўналтыш кончышым, лиймашым, амалым ончыктышо жап. Тунам тўня шочын, калык илыш-кылым виктарен шогышо правил, тўрлө чарымаш, умылтарымаш-влак рашемдалтыныт. Тунам тўналтыш тўвыра формо да тўссўрет-влак шочыныт. Ен-влак мифологийыште вашлиялтше тўвыра герой, акретъен семын кояш тӧченот.
Мифологий шам (акретшам)	Сознание мифологическое	Ужмо-колмо тўссўрет негызеш вианше, тыгодымак ю (илишыште лийын кертдыме) вийым шотыш налше акрет жапысе калыкын (этносын) илишым умылымашыже. Акрет жапысе социумын пўтын шўм-чон илишыжым авалта. Мер шамын посна формыжо-влак (тыглай илишшам, религий, мораль, шанче) акрет жапыште ойыртемалтын огытыл.
Модернизм	Модернизм	(Фр. moderne – у, кызытсе) – 1) XIX курым мучаш гыч XX курым кыдал марте тўвыра вианме жап: тиде жапысе сымыктышыште палдырныше реалистический огыл философий да сылнымут дене кылдалтше туравелык-влак; нуным философий рўдым, классикын сымыктыш принципше-влакым, йылмыжым уэмдымаш, у семын умылымаш ын ушен шога; 2) XX курымын икымше пелысе литератур туравелык (направлений) да сылнымут метод. Тудо шке кышкарышкыже тўрлө школ ден йогын-влакым уша (тўнямбал литературышто эн кугу йогын семын экспрессионизм ден импрессионизм, руш литературышто символизм ден акмеизм палемдат).

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Модышмур	Потешка	Йоча фольклорын жанрже, түрлө модыш сынан кадыргылмаш (шуйнылтмаш, кидым кок велке шаркалымаш да т.м.) дене пырля лийше, жапым веселан эртараш кучылталтше кўчык почеламут сынан ойсавыртыш але муро.
Моктеммур	Гимн	(Гр. hymnos – пайрем кумылан моктымо муро) – лирикын жанрже: антик поэзийыште – юмо але талешке-влак лўмеш йонгалтарыме моктымо муро, савырнык (обращений) семын возалтын; вараракшым европысо литературышто юмын мурыш да тыглай моктеммурыш савырнен.
Мотив	Мотив	(Фр. motif – сем, мурен ончыктымаш) – 1) калык ойпогышто сюжетын эн изи ужашыже, каласкалымашын эн изи компонентше, түрлө мотив-влакым иктыш ушымо дене сюжет ярым шочеш; музыка произведенийым шочыктышо эн изи ужаш, мурсем; 2) авторын шонымашыжым рашемдыше, тўн темылан ешартыш лийше ын элемент.
Мўнгешла радам	Инверсия	(Лат. inversio – верым вашталтымаш, алмаштымаш) – сылнештарыме стиль фигур: йылмыште пенгыдемдалтше мут радамым пужымаш. Мут-влакын але ойлончо ужаш-влакын верыштым вашталтымаш ойлан сылнылыкым ешара.
Мўнгешлымйон	Ретроспекция	(Лат. retro – мўнгешла, шентеке да spectare – ончаш, эскераш) – сылнымут йон; эртыше событий-влакым шенгек савырнен ончыктымаш, персонаж-влакым ончыксо илышышкышт пўртылмаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Мургорно	Стих	(Гр. stichos – рат, корно) – 1) сылнымут ойым чоңымо кок йөн кокла гыч иктыже: икте-весьштлан кельштарыме, икшырымын йонгалтше, чарналтыш дене ойырымо кўчык ужаш-влаклан пайлыме ой. Тыге шкешотан почеламут ритм шочеш, тудо графике могырым корно-влаклан шеледымаш семын ончыкталтеш; 2) почеламут ритмын ик изи ужашыже, шукуж годым – почеламут корно.
Мургорно размер	Размер стихотворный	Почеламут текстыште але тудын ужашыштыже кучылталтше, мургорным чоҥаш ончылгоч палемдыме формо. Силлабике мургорно системыште мутлончо-влакын чотышт дене палемдалтеш (8 мутлончан мургорно, 11 мутлончан да т.м.), тонике системыште – пералтышын чотшо дене (3 пералтышан мургорно), метрике да силлабо-тонический системыште – метр дене да стопа-влакын чотышт дене (4 стопан ямб, 3 стопан дактиль).
Муро	Песня	1) Мураш кельштарыме изи почеламут; 2) калык поэзийыште – лирике але эпике жанр. Мурын шочмыжо кугезе йўла да ритуал- влак дене кылдалтеш. Илышыш эпике да лирике сынан муро-влак шындаралтыныт.
Мут пачаштарымаш	Тавтология	(Гр. tauto – тудак да logos – мут) – текстыште икгай мутвожан мут-влакым уэш- пачаш кучылтмаш, тыгак икгай але лишыл ынан руш да йот йылмысе мут-влакым ушымаш. Сылнымутан текстыште стиль фигур, сылнештарыме йөн семын палдырна.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Муткадыртыш	Поговорка	Иктаж-могай илыш кончышлан эмоций акым пуышо, кошартен шуктыдымо шонымашан, туныктен каласыдыме пўсб ойсавыртыш.
Мутлончо	Слог	Ойын эн изи каласыме ужашыже, тудо ик йўк (йонйўк) але ик шўлыш дене йонгалтарыме икмыняр йўк (йонйўк ден сонйўк, йўк тўшка) гыч шога.
Мутмодыш	Каламбур	(Фр. calembour) – текстыш койдарчык шўлышым пуртышо стиль йон, мут модыш негызеш чоналтше ойсавыртыш. Мут-влакше йўк шотышто икгай улыт, а ынгышт дене йоршеш ойыртемалтыт.
Мутобраз	Троп	(Гр. tropos – ойсавыртыш) – ойлан сылнымут куатым, йылмылан сылнылыкым ешарыше вончештарыме ынан мут але мутсавыртыш. Кеч-могай мутобразат наста ден кончыш-влакым икте-весе деке лишемдыме, танастарыме негызеш шочеш.
Мучашык	Концовка	Йомак, былине да моло фольклор произведений-влакым кошартыше ой, курымла дене пентгыдемдалтше мут формул; литератур произведенийым але тудын иктаж-могай ужашыжым (главам, строфам, почеламут корным) мучашлымаш.
Мыскара	Юмор	(Англ. humour – койдарчык шўлыш, орадыланымаш < лат. humor – вўдыжгö; айдемын темпераментшым палемдыше ныл кап вишыкдылык нерген кугезе умылымашлан энгерта) – койдарчык шўлышын ик тўшкаже: койдарчык шўлышан сымыктышыште вашлиялтше порын воштылмо йон.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Мыскара муткадыртыш	Прибаутка	Өпке кумылым лукдымо мыскара негызеш шочшо калыккой; южгунам тиде кумдандыме муткадыртыш сыннан (чўчыкыдын рифмым да сонйўк йўным кучылтшо) кўчык ойлымаш.
Мыскылтыш	Сатира	(Лат. satura – йбралтмаш, түрлө кўлеш-оккўл) – 1) койдарчыкын ик тўшкаже: сымыктышыште койдарчыкым ончыктышо йўн, тыгодым автор йўрдымө кончыш-влакым пытараш шонен мыскыла; илыш экшыкым тўжвак лукташлан кучылталтше тура, виан формо; 2) лиро- эпический жанр: түрлө илыш- кончыш-влакым чот мыскылен ончыктышо поэтический произведений.

Н

Натурализм	Натурализм	(Лат. natura – пўртўс) – XIX курым мучаште естествознаний наукин кугу сенымашыш шумыжлан кбра виянше литератур туравелык (направлений); сылнымут метод: илышын тўжвал тўсшым, посна кончыш-влакым тўткын да чын сўретлымаш, обществысе тўртыкыкым биологий да пўртўс тўртыкла дене алмаштымаш.
Новелле	Новелла	(Итал. novella – увер) – изи эпике жанр: Уэмме (Ренессанс) саманыште шочшо да ойлымаш деке лишыл улшо жанр формо. Новеллыште тўн тўткышым чотак да вучыдымын виянше, тыгак рудалтше события сюжетлан ойырымо.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
О		
Ойвашталтыш	Диалог	(Гр. dialogos – кок енгын вашмутланымашыже) – сылнымутан произведенийыште дейвийым вӱдышӧ кок геройын вашмутланымашышт.
Ойлымаш	Рассказ	Изи эпике жанр: геройын илышыж гыч ик але икмыняр событий дене палдарыше изирак кугытан прозо (лудыш) форман произведений.
Ойлышъенгын тӱссӱретше	Образ повествователя	Прозо произведенийыште авторын шонымыжо да ойжо дене кылдалтше (произведенийысе персонаж-влак деч йӧршеш ойыртемалтше) условный тӱссӱрет, тудо каласкалымашым вӱда; ойын субъектше (ойлышъен).
Ойсем	Интонация	(Лат. intonare – кугу йӱкын ойлаш) – ойын йонгалтме ойыртемыже, семже; тудо ойлышъенгын иктаж-могай кончыш але мутланыше ег-деке кумылжым (отношенийжым) ончыкта. Ойсем текстын синтаксис могырым чоналтмыже, мут радам да темп негызеш шочеш. Тудын ойыртемыже пачаштарымашым, мӧнгешла радам, кычкыралтышым, савырныкым, йӱк иземдымашым да кугемдымашым, чарналтышым да моло йӧн-влакым кучылтмо дене кылдалтеш. Мургорно шанчыште ойсем – ритмике да синтаксис шотышто ойым шеледыме ойыртемы. Ойсем шотышто почеламут-влак икмыняр тӱшкалан шелалтыт: муро сынан (мура, романс), кутырымо да декламаций сынан.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Оксюморон	Оксюморон	(Гр. охумогон – пӱсӱ ушан да аныра) – мутобразын (тропын) ик тӱшкаже: ваштарешла ынан мут-влак негызеш чонымо муткылдыш.
Октаве	Октава	(Лат. octo – кандаше) – строфан ик тӱшкаже: пенгыде рифме ярыман, эреак пӱрӱен да ӱдырамаш рифме-влакым алмаштен кучылтшо кандаш мургорнан строфа.
Олицетворений	Олицетворение	Мутобразын (тропын) ик тӱшкаже: чондымо настам чонан семын ончыктымаш (нуно кутырен, шонен, шижын да ойганен моштышо, могай-гынат пашам ыштен кертше лийыт).
Омоним	Омонимы	(Гр. homos – икгай да опута – лӱм) – икгай йонгалтше да возалтше, но ын дене ойыртегалтше мут-влак.
Онгартыш	Дразнилка	Йоча фольклорын жанрже; кӱчык, чӱчкыдын ик строфан, мыскара сынан, сомылжым виян шуктен шогышо пӱсӱ йылман произведений.
Онгарымаш	Подражание	Иктаж-могай поэтын произведенийже негызеш возымо але тиде авторын поэзий стильжылан энгертыше лиро-эпический жанр, XVIII курымышто да XIX курымын икымше пелыштыже кучылталтын.
Онгештыме рифмоватлымаш	Рифмовка опоясывающая (охватная, кольцевая)	Тыгай рифмовкын рифмоватлыме схемые: абба. Икымше ден нылымше, кокымшо ден кумшо почеламуткорно-влак келыштаралтыт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Онго	Кольцо	Пачаштарымашын ик тұшкаже: «авырэн налмаш», произведений мучашыште тудын тұналтышыже гыч иктаж-могай ужашым уэш пӧртылтымаш (йӱк, мут, синтаксис, ын шотышто).
Описаний (сӱрет)	Описание	Айдемын, иктаж-могай настан але кончышын могай улмыжым, ойыртемжым, посна палыже-влакым радам дене возен ончыктымаш. Произведенийыште пӱртӱссӱрет, тӱжвалтӱс, интерьер семын палдырна.
Очерк	Очерк	Факт, документ, авторын шкенжын ылыш-шонышыжо негызеш чоналтше, шонен лукмо деч посна возымо прозо произведений.
Ӧ		
Ӧрдыжмут (цитате)	Цитата	(Лат. citatum < citare – кондаш, ўжаш) – авторын шке текстыштыже ик мутымат вашталтыде пуртымо ӧрдыжӱнгын ойжо.
Ӧрдыжтекстлык	Интертекстуальность	(Фр. intertextualite, англ. intertextuality) постмодернизм литературын ик тӱн палыже (ончо: ПОСТМОДЕРНИЗМ). Авторын шкешотан текстше тӱрлӧ сынан цитате, тӱвыра да сылнымутан вес текст-влак дене ушалтме негызеш чоналтеш. Тыге текст-влак коклаште «ойвашталтыш» («диалог») шочеш, нуно икте-весеышлан энергат, иквереш посна у текстым шочыктат. Тиде текстше тӱвыра, историй, ылыш дене (нуныжымат текст семын аклаш лиеш) кылым ышта. Тыге кажне текст ончычсо палыме текстлан акым пуа.

Марий термин	Руш термин	Терминнын значенийже
П		
Памфлет	Памфлет	(Англ. pamphlet – кидыште кучымо кагаз ластык) – осал койыш-шоктышым тўжвак луктын ончыктышо, калык илыш-кылыс кончышым, политик да меръен-влакым торжан воштылын ончыктышо пўсö сатир сынан произведений.
Параболо	Парабола	(Гр. parabole – танастарымаш, икгайык, лишемдымаш) – 1) туштен каласыме да туныктымó сынан, шкешотан каласкалыме форман изирак ойлымаш; каласкалымаш кадыр корно (параболо) семын эрта: öрдыжсö наста гыч тўналын, эркын тўн теме деке лишемеш, варажым уэш тўналтышке пöртылеш, мутлан, «У сугыныште» йомын коштшо эрге нерген притче; 2) XX курымышто драме да прозышто притче деке лишыл жанр.
Парадокс	Парадокс	(Гр. paradoxos – умылаш лийдыме, вучыдымо, уш-акыллан келшен толдымо) – калык ушышто пентыдемдалтше шинчаончалтыш, умылымаш ваштареш шогышо але тудым йöршын шотлыдымо, волгыдо уш-акыллан келшыдыме, но тунамак келге шонымашан ой.
Парафраз	Парафраз	(Гр. paraphrasis – каласкалымаш) – вес мут але у формо дене иктаж-мон содержанияйжым каласкалымаш, шке мут дене сылнымут произведенийын содержанияйжым каласкалымаш.
Паремий	Паремия	Фольклор прозын изи жанрже-влакым (калыкмутым, муткадыртышым, туштым) иктыш ушышо лўм.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пародий	Пародия	(Гр. parodia – ваштарешла муро) – иктаж-могай литератур произведенийым койдарен (мыскаран але сотарен) воштылмаш.
Пачаштарымаш	Повтор	Сылнымут йӧн; икгай йӧк, мутужаш, мут, синтаксис могырым чонымо йӧн, тӱссӱрет-влакын посна радам дене уэш-пачаш каласалтмышт.
Пачаштарыме мургорно	Рефрен	(Фр. refrain – припев) – кажне строфаште (муро куплетыште) вашлиялтше (южгунам – изирак вашталтышан) мургорно.
Пералтыш	Ударение	1) Мутышто посна мутлончым ойырен, виянрак каласымаш; 2) фразыште ын шот дене эн кӱлешан мутым але муткылдышым палемден кодымаш (логике пералтыш).
Пералтышан мутлончо	Ударный слог	Мутышто ойырен, виянрак каласыме посна мутлончо. Силлабо-тонический мургорно системыште виян верым йодшо мутлончо.
Перифраз	Перифраз	(Гр. periphrasis, peri – йырваш, phradzo – ойлем) – мутобразын (тропын) тӱшкаже (южо шанче-влак тудым стиль йӧнлан шотлат), посна мут але муткылдыш олмеш кучылталтше описаний сынан мутсавыртыш. Сылнымут куатым ешарыме амал дене перифразыште настан але кончышын лӱмышт нунын палыштым сӱретлыме дене алмашталтыт.
Персонаж	Персонаж	(Фр. personnage, лат. persona – шкешотан айдеме) – произведенийысе герой-влакым иктешлыше лӱм. Южгунам тиде термин кокымшо планан герой-влакым рашемдаш кучылталтеш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Персонификаций	Персонификация	(лат. й. persona – шкешотан айдеме, facere – ышташ) – олицетворенийын ойыртемалтше тўшкаже: чондымо настам пўтынек айдемылан келыштарен ончыктымаш. Тидын годым наста айдемын чыла койышыжым, чўчкыдынак айдеме сыным налеш.
Пиррихий	Пиррихий	(грек й. pyrriche – сарзе куштымаш) – ямбыште але хорейыште мургорнын виян верыштыже метрике ударенийым кудалтымаш. Мургорнын чыла гаяк стопаштыже вашлиялт кертеш, пытартыш стопаште гына огеш лий.
Писынлудыш	Скороговорка	Калык ойпогын изи жанрже: писын каласаш неле лийже манын, поснак пачаштарен ойлымо годым чаракым ышташлан кучылталтше сонйўк йон негызеш чоңалтше кўчык текст, фразе.
Повесть	Повесть	Геройын илышыж гыч икмыняр ярым дене палдарыше ойлымаш ден роман коклаште шогышо эпике жанр.
Постмодернизм	Постмодернизм	XX курымысо литератур, эстетике, философий туравеллык (направлений), тудын шочмыжым 1930-1940 ийла дене кылдат, виян шумо, тўзланыме пагытшылан 1980-шо ийлам шотлат. Постмодернист-влак ончыксо культур традицийын палыже да нормыжо-влак деч лўмынак кораныт (модернизм авторитетымат шотыш огыт нал), нуным ироний дене вўдылын, монтешла савырен шындат. Постмодернизм текст реальностьым огеш сўретле, тудо у реальностьым чонен шочыкта.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Почеламут	Стихотворение	Изи кугытан, мургорно форман лирике произведений; чыла лирике жанр-влакын иктешлыме лўмышт.
Поэзий (мурпаша)	Поэзия	(Гр. <i>poesis, poieo</i> – ыштем, чонем) – сылнымут ойым чонымо ик тўн йўн. Прозо дене танастарымаште, тудо шкешотан ритмлан келыштаралтеш (ритмике ужаш-влаклан шеледымаш фразе-влакым синтаксис негызеш ужашлымаш деч ойыртемалтеш). Поэзийын ойыртемжылан почеламут формым – корнылан (мургорнылан) да строфалан шеледымашым – шотлыман.
Поэме	Поэма	(Гр. <i>poietos</i> – чонымаш) – лиро-эпический жанр: кугыт шот дене кугу але икмарда мургорнан произведений, тудын тўн палыже семын сюжет (эпос семын) да лирике геройын (лирике семын) улмыштым шотлыман.
Поэтике	Поэтика	(грек й. <i>poietike</i> – поэзий сымыктыш) – 1) сылнымутан литератур нерген туныктымаш, тыгак сылнымут формым лончылымаш; кызытсе сылнымутшанчыште литератур произведенийын чоналтмыжым, эстетике йўн-влак системым, нунын вашталт толмо тўртыкыштым (законьштым) шымлыше шанче; 2) произведенийын ынжым почын пуаш полшышо сылнымут йўн-влак комплекс.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пӧлеклыш	Посвящение	1) Поэзийын жанрже: пӧлеклышыште эре адресат лиеш, поэт тудын деке шке кумылжым шылтыде почын пуа; 2) тыгак карлык (раме) текстын ик ужашыже (эпике, лирике да драме произведенийын тӱналтышыштыже лиеш), произведенийым кӧн лӱмеш возымым ончыкта.
Пӧрӱен рифме	Рифма мужская	Пытартыш мутлончысо (слогысо) пералтышан рифме.
Притче	Притча	1) Эпосын жанрже: религиозный але мораль сынан, туныктымо кумылан, туштен каласыме форман произведений; басне деке лишыл, но туддеч кумда иктешлымашыж дене ойыртмалтеш; 2) XIX – XX курымласе литературын эпике жанрже, тудын чонымо негызше – параболо принцип; тӱн шонымашыже пӱсылык да туралык дене ойыртмалтеш, йылмыже сылне да кумылым тарватыше.
Проблема	Проблема	(Гр. problema – задаче, паша) – сылнымут произведенийыште тарватыме да вашмутым кычалше йодыш.
Прозаизм	Прозаизмы	Илыш-йӱла, шанче да т.м. проза (лудыш) ой гыч налме да поэзий (мургорно) текстшын шындалалтыш муткылдыш, мутсавыртыш але тичмаш фразе; мургорнан текстште нуно утыла койыт гынат, кӱлешан материал улыт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Прозо (лудыш)	Проза	(Лат. prosa oratio – вияш, лывыргын йонгалтше ой) – 1) сылнымут ойым чонымо ик йӱн; прозо радамыш почеламут формыдымо чыла произведений-влакым пуртат; 2) XIX курым гыч тӱналын Европо да руш литературысо эпике да драме произведений-влакын моло деч чӱчкыдынрак кучылталтше формышт (стиль доминанте): событий ден характер-влакым чыла могырымат келгын да кумдан почын пуышо, сюжет ярыман прозо произведений-влак; 3) кутырымо да возымо ойын тыглай формыжо.
Прозо семын возымо почеламут	Стихотворение в прозе	Шке сынже дене лирике почеламутым ушештарыше, но мургорно чонымо радамлан келшыдыме прозо произведений (содержаний могырым поэзий шӱлышан, а формыж дене прозо деке лишыл).
Психологизм	Психологизм	(Гр. psyche – чон да logos – умылымаш, мут) – сылнымутан произведенийыште айдемын кӱргӱ тӱняжым сӱретлыме йӱн.
Публицистике	Публицистика	(Лат. publicus – обществосе) – сылнымутан, оратор, социально-политический (калык да мер илыш нерген возымо) прозын да журналистикын палыже-влакым иктыш ушен шогышо литературын шкешотан ик тӱшкаже.
Публицистике стиль	Стиль публицистический	Политикиште, мер, экономике да тӱвыра илышыште, газет, журнал да т.м. вере кучылталтше книга стилин ик тӱшкаже.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Пүртүссүрет	Пейзаж	(Фр. paysage, pays – эл, кундем) – пүртүсүм действий эртыме верын ужашыже семын сүретлымаш. Персонаж-влакын көргө шижмашыштым рашемден кертеш, тыгодым айдемын көргө илышыже пүртүс илыш дене танастаралтеш (тудын деке лишемдыме але ваштарешлен ончыктымо семын).
Пытаргыш сүрет	Финал	(Лат. finis – мучаш) – произведенийын ик ужашыже: произведенийым мучашлыше, сюжет действийым иктешлыше ужаш.
Пьесе	Пьеса	Драме сылнымут лончыш пурышо жанр-влакын (трагедий, комедий, драме, водевиль да т.м.) иктешлыме лұмышт.

Р

Рашемдыш	Ремарка	(Фр. remargue – палемдымаш, умылтарымаш) – пьесын текстшылан скобкышто пуымо авторын умылтарымашыже.
Реализм	Реализм	(Лат. realis – чын) – 1) сылнымут ден сымыктышыште кучылтмо сылнымут метод; реализмлан энертыше автор чын илыш сүретым ончыкта; 2) илыш реальностьым чын почын пуышо сымыктыш туравеллык (направлений). Реализмыште тўн тўткыш илыш тўртыклан, айдеме ден тўня, герой ден жап кокласе вашкыллан ойыралтеш.
Редакций	Редакция	(Фр. redaction < лат. redactus – тўрлымō) – авторын але вес енын тўрлатымышт деч вара шочшо сылнымутан произведенийын текстше.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Реминисценций	Реминисценция	(Варасе лат. <i>reminiscentia</i> – шарнымаш) – вес текстым ушештарымаш, тыге автор лудшын шарнымашыжым тарвата, могай-гынат ассоциацийым луктеш; сылнымутан текстыште авторын шкенжын (автореминисценций) але вес енын ончыч возымо произведенийже гыч посна ужашым цитате (чўчкыдын шылтыме сынан) але тўссўретым, ритмике да синтаксис йўн-влакым кўсынлымў семын кучылтмаш.
Реплике	Реплика	(Лат. <i>replique</i> – ваштареш ойлымаш, тореш каласымаш) – драмысе персонажын вес геройын ойжылан вашмут семын каласыме ойжо. Реплике-влак негызеш драме произведенийыште диалог шочеш.
Ритм	Ритм	(Гр. <i>rhythmos</i> – келшымаш, лач лиймаш) – 1) мургорнан (почеламутан) ойышто икгай йўк, мурсем, синтаксис ужаш-влакым жапын-жапын пачаштарымаш; йўк радамым кельштарымаш; 2) кумдан ончымаште – жапын-жапын текстын иктаж-могай элемент-влакшым пачаштарымаш.
Ритман прозо (лудыш)	Проза ритмическая	Поззий ден прозын йўнжў-влакым иквереш кучылтмо формо; фонетикылан кельштарен чонымо прозо. Ритман прозышто йўк элемент-влакым икте-весышт дене алмаштыл радамлыме.
Ритмикан лудмаш	Скандирование	(Лат. <i>scando</i> – икшырымн, кўлеш семын лудам) – ритмике структурым шотыш налын, йўкын але шке семын почеламутым (мургорнан текстым) лудмаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминин значенийже</i>
Ритмлончо (ритмике)	Ритмика	(грек й. rhythmicos – икгай кугытан, икшырыман) – 1) почеламут формо дене возымо произведенийын але посна авторын (периодын, иктаж-могай йылме дене возымын да т.м.) произведенийже-влакын шкешотан ритмике радамышт; 2) ритм ойыртемем шымлыше шанче.
Риторике	Риторика	(Гр. rhetor – оратор) – сылнын кутырымо сымыктыш (искусство) нерген туныктымаш.
Рифме	Рифма	(Гр. rhythmos – келшымаш, лач лиймаш) – кок але утларак мургорнын иксемын йонгалтмышт, рифме нуным текстыште ойырен да вашкылден шога.
Рифмыдыме мургорно	Белый стих	Метрик системесе рифмыдыме мургорно. Тудын метр чоналтмашыжын негызше – ритм шотышто пачаштаралтше акцент-влак. Рифмыдыме мургорнын ритм ойыртмемже йўкын лудмо годым гына раш почылтеш, а шкесемын лудмо годым чўчкыдын умылыде кодаш.
Рифмылык мут	Буриме	(Фр. bouts rimes – рифмылан келыштарыме мучаш) – возышылан шомак-влак коклаште кылым шочыкташ чаракым ыштыше, ончылгоч палемдыме шкешотан рифме негызеш серыме почеламут.
Роман	Роман	(Фр. roman – тўналтыште: латынь йылмылан ваштареш шогышо роман – кызытсе, виян, илыше йылме дене возымо произведений) – эпосын ик жанрже: калыкын иктаж-могай

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Романтизм	Романтизм	жапысе але ўмыргутысо шуко шōрынан илышыжым ончыктышо кугу эпике произведений. Романын тўн палыже-влак: икмыняр герой-влакын шукаярыман пўрымашыштым авалтыше, шуко корно (линий) дене кайыше сюжет; ын да вер шотышто икгай кўлешлыкан персонаж-влак системе; илыш кончыш-влакым кумдан авалтымаш; меркалыкым тургыжландарыше йодыш-влакым нергелымаш; действийын жапше кужун шуйналтмаш. (Нем. Romantik, фр. romantisme, англ. romanticism) – сылнымут да сымыктыш метод, тудо XVIII курым мучаште – XIX курым тўналтыште шочын да европысо элаште туравеллык (направлений) семын кумдан шарлен. Романтизм методын принципше-влак: писателын илышсўретше субъективне позиций дене ойыртмалтеш; илышым ончыктымаш огыл, а тудым вашталтымаш, угыч чонен ыштымаш тўн верым налыт, сандене произведенийыште фантастике, гротеск, символика, условность да моло йōн-влакат кучылталтыт; герой семын чылт ойыртмалтше, шкетулшо, илыш дене келшыдыме, тўнясе кучем ваштареш шогышо, йырым-йырысе илышын вашталт кертдымыжым умылен, эрыкыш лекташ тыршыше шкешотан айдеме; айдемым шкешотан личность семын аклымаш. Романтизм тыглай илышым ончыктымаш деч коранеш, тудлан экзотике, виян, путырак сылне, кўкшō тўняиылым сўретлымаш келшен толеш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Рудалтмаш	Развязка	Сюжет кышкарын ик ужашыже: сылнымутан произведенийыште ваштўкнымашын мучашлалтмыж дене палдарыше действиин пытаргыш сўретше.
Руно	Руны	(Кугезе сканд. ruна – шылтык; фин. ruно – муро, мургорно) – 1) Скандинавийысе эллаште да Германийыште кўэш корымо тоштывозыш; 2) финн ден карел-влакын кантеле семўзгар почеш мурымо калык ойпогышт.; 3) финн ден карел-влакын «Калевала» эпике поэмыштышт ужаш-влакым лўмдымаш.

С

Савырнык юмут	Закличка	Иктаж-могай объект деке виктаралтше йўла дене кылдалтше ю муро. Чўккыдын тыгай объект семын чонандыме идалык жап але пайрем (мутлан, руш фольклорышто: Шошо, Коляда, Купала), тўрлў пўртўс кончыш (кече, йўр, пыл), янлык але кушкыл лийыныт.
Сайле герой	Положительный герой	Драме але эпике произведенийын персонажше, тыгак лирике герой; нунын тўссўретышт гоч авторын этике да эстетике ончылшынышжо (идеалже) пуалтеш. Сайле герой – тиде авторлан келшыше герой.
Сентиментализм	Сентиментализм	(Фр. sentiment – шижмаш) – XVIII курымын кокымшо пелысе – XIX-ше курым тўналтышысе сылнымут туравеллык (направлений) да сылнымут метод. Классицизм дене танастарымаште, сентиментализм айдеме тўнян рўдыжў семын уш яндарлыкым огыл, а шижмаш вианмым шотла. Тудо классицизмын утыждене чоткыдо принципше-влаклан

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Силлабо-тонике мургорно	Стихосложение силлабо-тоническое	реакций семын, нуным лушкыдемдаш манын шочын. Сентиментализмын тун палыже – айдемын ойыртемжым шонымаш, шижмаш, чон вургыжланымаш виянме могырым шымлымаш. (Гр. syllabē – слог да tonos – пералтыш) – почеламутым чонгымо системе: ударениян да ударенийдыме слог-влакым пентгыдын радамлен алмаштылмаш.
Символ	Символ	(Гр. symbolon – тамга, умылтарыше пале) – эстетике категорий, шуко ынан наста туссүретым ончыкта. Тиде туссүрет художникын ончыктымо туня илышын түрлө шӧрынжӧ-влакым икгайлык негызеш ушен шога. Символ моткоч поян умылымаш радамже дене ойыртемалтеш да шуко, шотлен пытарыдыме ынан лиеш.
Символизм	Символизм	(Фр. symbolisme < грек. symbolon – тамга, умылтарыше пале) – XIX курым мучашысе – XX курым туналтышысе реализм ваштареш шогышо сылнымут культурысо йогын. Символизмыште сылнымут кышкарын негызше семын шанче йӧнлан, реализм туссүретлан энтертен, логике сынан анализ гоч айдемым да туням умылаш лийдыме нерген философий концепций палдырна. Символист-влак илышым умылымаште тунлан сылнымут интуицийым шотлат. Лач тудо гына сылнымутчылан (художниклан) тунян корго (духовный) вийжым умылаш полша, йырым-йырысе илышын тун палыжым шижаш тарата.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Синекдохо	Синекдоха	(Гр. synecdoche – вашкелыштарымаш) – мутобразын (тропын) ик тўшкаже: метонимий тўшкаш пура, шуко чотым шкет чот дене вашталтымаш; иктаж-мон ужаш лўмжым тичмашлык але тўшкалык олмеш, я монтешла кучылтмаш.
Синкретизм	Синкретизм	Кутезе сымыктышын виянаш гына тўналме жапысе палыжым ончыкта: куштымашын, мурымашын, семын да т.м. иквереш, тичмаш лиймышт, шелаш лийдымышт; тыгай вашкылын фольклорышто аралалт кодшо «кышаже» (мутлан, йўлалаште, хороводышто).
Содержаний да формо	Содержание и форма	Сылнымутан произведенийын тўжвал (формо) да кўргў (содержаний) сынжым почын пуышо слнымутшанче термин-влак. Содержанийын кышкарышкыже произведенийын ынже дене кылдалтше аспект-влак шындалартыт: теме, шоныш (идей), проблеме ден конфликт. Туге гынат содержаний формо деч посна виянын огеш керт. Формо умылымаш дене сылнымутан произведенийын формо сынан тыгай ужашыже-влак кылдалтыт: стиль, жанр, чоналтмаш, фабуло, сылнымутый, ритм.
Сонет	Сонет	(Итал. sonette – муро) – мургорно (почеламут) формо: кок катрен (ныл мургорнан строфа) да кок терцен (кум мургорнан строфа) гыч шогышо 14 корнан почеламут. Поснак сылне поэзий (мурпаша)

Марий термин	Рус термин	Терминын значенийже
Сонйүк йөн (аллитераций)	Аллитерация	формылан сонет аршашым шотлат. Тудо икте-весышт дене кылдалтше 15 сонет гыч шога: ончылно шогышо сонетын пытартыш мургорныжо вес сонетын тўналтышыштыже ушештаралтеш. Тўнлан мучашлыше сонет шотлалтеш (строфа-магистрал маналтеш), тудо ончылно шогышо сонет-влакын икымше мургорнышт негызеш чоналтеш. (Лат. ad – пелен да lit(t) ega – буква) – йўкйөн; почеламутышто (южгунамже – прозышто) икгай сонйўкым пачаштарымаш.
Сотар (ироний)	Ирония	(Гр. eironeia – ала-мо, ала-кў семын коймаш, воштылчык) – 1) койдарчыкын ик тўшкаже: иктаж-мом (кўм) койдарен, титаклен шылтыме воштылмаш; шономашлан мўнгешла каласыме ой негызеш шочшо койдарчык шўлыш; 2) мутобраз (тропын ик тўшкаже): вигак койшо да шылтыме ын-влакым ваштарешлыме негызеш шочшо да воштылчык кумылым лукшо ой.
Социалисти- ческий реализм	Социалисти- ческий реализм	Совет Ушемыште да моло социализм эллаште XX-шо курымын 20-шо ийлase сылнымут ден сымыктышыште пентгыдемдалтше сылнымут метод, совет литературышто 80-шо ийла марте виянын. Социалистический реализм коммунизм ончылшоныш (идеал) да марксизм-ленинизм туныктымо дене келшышын тўням угыч чонымо нерген каласкален. Социалистический реализм сынан произведений-влакын ойыртемышт тыгай:

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
		илышым моктымо шўлыш, калыклык, калык тўшкам социализм ончылшоныш негызеш куштымо сомылым шуктымаш, интернационализм. Автор-влак айдемын пўрымашыжым мерилышын пўрымашыж дене чак кылдат, тўн верым личностын историй ончылно суапшылан ойырат, геройын кылыкше (характерже) калык илыш-кыл дене, могай тўшкаш (пашазе класс, кресаньык, интеллигенций, буржуазий да т.м.) пурмыжо дене умылтаралтеш. Сылнымутын тўн задачиже семын социализм ончышонышым пентгыдемдымаш, у еным да у мер илышым ончыктымаш палемдалтыныт.
Сӧрастарыме йӧн	Изобразительные средства	Илышым ончыкташ да произведенийлан вий-куатым пуаш кучылтмо сылнымут йӧн; тудо илыш саманым ужмо, колмо, шижаш лийме сўрет-влак гоч ончыкташ полша. Тўшкаже-влак: мутобраз (троп), стиль фигур, йўкийӧн, ритм да т.м.
Стилизиций	Стилизация	(Фр. <i>stylisation</i> < лат. <i>stylus</i> – стиль) – 1) стиль йӧн: сылнымут сомыл дене (мутлан, иктаж-могай илыш-кыл але этнографий тўшкаш пурышо персонажын йылме ойыртемжым ончыкташ манын) авторлан келшыдыме ӧрдыжъенгын ой ойыртемжым кучылтмаш; 2) содержания денешкешотан, но стильмогырым иктаж-могай вес текст (але писатель, туравеллык) дене лишемдыме произведений.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Стиль	Стиль	(Лат. stylus < грек. stylos – возаш кельштарыме пашкар; южгунам stylus шомак каласкалыме йӱным, кутырымо ойыртемем ончыкташ кучылталтын) – сылнымутан произведенийын (писательын творчествыжын, туравеллыкын, эпохын) эстетике палыже, сынже: шкешотлык шӱльшым пуышо произведенийын тӱрлӧ шӧрынжӧ да элементше-влакын икгайлыкышт. Стильын икгайлыкшылан (пентгыдылыкшылан) кӧра лудшо ег ик авторын произведенийжым весын деч ойырен кертеш.
Стиль фигур (сылнештарыме стиль йӱн)	Фигуры стилистические	(Лат. figura – ӱжака, тӱс, сӱрет) – тыглай кутырымо ой деч ойыртемалтше, лудшо але ончышо егын кумылжым савыраш кучылталтше ойсавыртыш.
Стопа	Стопа	Мутлончо радам: силлабо-тонический йӱн дене почеламутым чонымо годым мургорнышто виян (пералтышан) да лушкыдо (пералтышдыме) вер-влакым пачаштарен ушымаш. Сылнымутшанчыште тыгай стопа-влакым палемдат: 1) кок мутлончан стопам: хорейым (U–), ямбым (–U); 2) кум мутлончан стопам: дактильым (–UU), амфибрахийым (U–U), анапестым (UU–).
Строфа	Строфа	(Гр. strophe – савыртыш) – ончылгоч палемдыме корно чот да рифме радам дене ойыртемалтше пачаштаралтше мургорно тӱшка. Шукыж годым строфа синтаксис могырым кошартыман лиш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Сылнылык	Живописность	Сылнымутан произведенийын шкешотан, ойыртемалтше тўсшō, йырым-йырысе тўнян эреак вашталт шогымыжым, тўрлō илыш кончышын кушкын, виян толмыжым, шукушōрынан улмыжым почын пуымо мастарлык.
Сылнымут	Литература художественная	Искусствын ик ужашыже, тудын тўн куралже семын мут поянлык кучылталтеш. Сылнымутан литератур, сымыктышын моло тўшкаже-влак семянак, авторан произведений-влакым иктыш уша; мут дене чоньмо да кагазеш пентгыдемдыме произведений-влак тўшка.
Сылнымут жанр	Жанр литературный	(Фр. genre – лончо, тўшка) – сылнымут лончо-влакым: эпосым, лирикым да драмым – сюжет да стиль пале-влак негызеш иктыш ушен шогышо формо.
Сылнымут йомак	Сказка литературная	Эпике жанр: калык йомак дене чак кылдалтше шонен лукмо произведений. Но калык йомак дене танастарымаште, тудын шке авторжо уло, Сылнымут йомак савыктен лукмо марте кутырымаште шарлен огыл, тудын тўрлō вариантше-влак лийын огытыл.
Сылнымут йōн	Прием художественный	Кызытсе сылнымут шанчыште «сылнештарыме (сōрастарыме) йōн» муткылдышын синонимже семын кучылталтше термин: чоньмо, ритмике стиль але йўкым келыштарен кучылтмо йōн, каласкалымашын тўрлō элементше-влакым (персонажын кумыл-шижмашыжым, описанийым, авторын ойжым да т.м.) рашемдаш кучылталтеш. Сылнымут йōн семын тыгак произведенийым чоньмо жанр, сюжет да тўрлō принцип-влакым ончат.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Сылнымут йылме	Язык художественной литературы	Сылнымутан произведенийын, мут сымыктышын йылмыже: илышым поэзий шўлыш дене почын пуымо, авторын шонымашыжым рашемдаш тўрлў сылнештарыме йўн-влакым кычалме да шкешотан сылнымут тўссўретлык дене палемдалтеш. Мер илышын тўрлў сферылаштыже кучылталтше, мутер ден грамматикылаште литертур нормо гоч пентгыдемдалтше литератур йылме деч ойыртемалт шога.
Сылнымут критике	Критика литературная	Сылнымут шанчын ик ужашыже, тыгак тудо сылнымут паша деке лишыл улеш. Сылнымут произведенийым кызытсе жаплан келшышын, тачысе илышын калык да шўм-чон проблемыже-влаклан эртерен умылтара да акла.
Сылнымут кусарымаш (кусартыш)	Перевод литературный (художественный)	Сылнымутан литературым кусарымаш. Кусарыме пашан тўн шонымашыже – произведенийын шўлышыжым арален кодаш, кусартышым да подлинникым лудшо ен-влакын кумылышт икгай лийшаш улыт.
Сылнымут лончо	Род литературный	Сылнымутан произведенийыште илышым ончыктым ожнысек пентгыдемдалтше йўн. Сылнымут илыш тўням чын (объективне) сўретлен кертеш але ойлышьёнын состоянийжым гына палемда, але кутырымо процессым ончыкта. Тидым шотыш налын, кум сылнымут лончым палемдат: эпосым, лирикым да драмым.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Сылнымут стиль	Стиль художественный	Литератур йылмын да книга стильын ик түшкаже: сылнымутысо усталык пашан инструментше, тудо чыла стиль-влакын йылме йоныштым ушен шога. Сылнымутан произведенийыште нине йөн-влак сылнымут түссүретым чонаш, лудшын кумылжым да эстетик шұлышыжым тарваташ кучылталтыт.
Сылнымут текст	Текст литературный	Мастарын, литератур йылме дене возымо произведений текст.
Сылнымутан произведений	Произведение художественное	Текст семын пентгыдемдалтше сылнымут усталык пашан лектышыже, литературынын мут сымыктыш семын виянме формыжо.
Сылнымутшанче	Литературове- дение	Сылнымутан литературынын шочмыжо, кўлешлыкше да виян толмо корныжо дене палдарыше шанче; кум түшкалан шелалтеш: сылнымут (литератур) теорий, сылнымут историй, сылнымут критике. Литератур теорий сылнымутысо тўртык-влакым, сылнымутын ужашлаже-влакым шымла; литератур историй сылнымутын виян толмо корныжым радамла. Сылнымут критике эн ондак кызытсе жапыште шочшо ойпогым лончыла але шукертсе сылнымутым тачысе шинчаончалтыш дене акла.
Сылнымутысо кылык (характер)	Характер литературный	(Гр. character – пале, ойыртом) – айдемын сылнымутан түссүретше; иктешлыме тўссўрет (тип) дене танастарымаште, тудо шкешотан койыш-шоктышым ончыкта, сылнымутысо кылыкыште тўн верым иктаж-могай саманыште личность ойыртемым шочыктышо калык илыш-кыл, илыш-йўла да психологий амаллан ойырымо.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Сылнымутысо рашемдыш	Деталь художественная	(Фр. detail – рашемдыш, тыгыде ўзгар, шуэн лиймаш) – тўссўретым шочыкташ полшышо йөн: произведенийлан ын да шўм-чон шотышто вийкуатым ешарыше сылнымутан тўссўретын ужашыже. Илыш-йўлам, йырым-йырысе тўням, пўртўссўретым, тўжвалтўсым, интерьерым, действий ден состоянийым, геройын кутырымо ойыртомжым да т.м. почын пуа; тудо герой-влакым да нунын йырысе тўням шке шинча ончылно ужаш да аклаш йёным ышта.
Сылнымутысо сўретлык	Условность художественная	Кеч-могай произведенийын сымыктыш тўня дене кылдалтше тўн палыже. Тудо произведенийысе тўссўрет-влакын тўн шот дене илышлан келшыдымыштым да чылт авторын кумылжо почеш шочмыштым ончыкта.
Сылнымутысо тўссўрет	Образ художественный	Илышым сылнымут йён полшымо да конкретне формо дене иктешлен ончыктымаш, авторын усталык фантазийже да эстетике ончылшоныш негызеш чонгым илышсўрет (але тудын ужашыже); символан тўссўрет – калык ойпогышто туштен каласымаш («кўэмалтше» метафор) гоч персонаж-влакым, нунын шижмашыштым, тургыжланымашыштым ончыктымаш.
Сылнымутысо шоненлукмо	Вымысел художественный	Тўссўретым чонгым йён: илышым сюжет да тўссўрет гоч ончыктышо формо, тудо сымыктышыште гына кучыталтеш, чынле илыш дене вик ок кылдалт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Сылнымутысо шоныш (идей)	Идея художественная	(Гр. idea – идей, шонымаш, умылымаш) – сылнымутан произведенийыште негыз лийше тун шонымаш. Сылнымут шоныш чыла туссүрет да чонымо йон системе гоч рашемдалтеш, ончыктымо событий-влак дене кылдалтше авторын кумылжым почын пуа.
Сюжет	Сюжет	(Фр. sujet – предмет) – структур рудо, сылнымутан, прозо да почеламут форман повествованийын кышкарже; эпический да драматический произведенийлаште событий але событий-влак радам. (лирикыште – тургыжланымаш алмашталтмаш), сюжет виян толмо корно писателылан герой-влакын койыш-шоктышыштым почын ончыкташ, авторын шонымашыжлан келшышын явлений-влакым сүретлен пуаш полша. Сюжетын негызшылан конфликт шотлалтеш. Шукыж годым тыгай структур элемент-влакым палемдат: кылдыш, действий виянмаш, кұшылточко, рудалтмаш.
Сюжетордыжсö ужаш	Внесюжетные элементы	Эпосышто але драмыште сюжет действийыш пурыдымо ешартыш сүрет, каласкалымаш але лирике чакналтыш. Тудын тун сомылжо – произведенийыште ончыктымо сүретым келгемдаш, авторлан сюжет дене кылдалтдыме илыш кончыш-влак нерген шонымашыжым каласаш, кумылжым, шижмашыжым почын пуаш полшаш.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Т		
Такмак (лудышмуру)	Частушка	Калык ойпогын жанрже: тўрлб темылан (илыш-йўла, йўратымаш, калык илыш-кыл да т.м.) возымо, иктаж-могай илыш кончышым мыскара але сотар йўн дене сўретлыше рифман кўчык муру. Психологий сынан йыгырелык йўн дене чоналтше кок але ныл корно гыч шога.
Танастарымаш	Сравнение	Мутобразын (тропын) ик тўшкаже: иктаж-могай кончыш але наста, состояний-влакым <i>ялт, чылт, пуйто, гай</i> мут-влак полшымо дене келыштарымаш; сылнештарыме шот дене ик кончышын (але настан, состоянийын) палыже-влак вес кончышыш (але насташ, состоянийыш) кусаралтыт.
Текст	Текст	Икте-весе дене чак кылдалтше да радамалтше ойлончо-влак; возымо але савыктыме ой.
Теме	Тема	(Гр. thema – рўдб, тўн) – сылнымутан произведенийыште сўретлыме объект, авторын шинчашкыже логалше кончыш- влак.
Терцет	Терцет	(Итал. terzetto < лат. tertius – кумшо) – кум мургорнан строфа; тўн шотышто тыгай рифмовко-влак негызеш чоналтеш: ааа (кум мургорныжат рифмоватлалтеш), ааб (кок мургорно гына рифмоватлалтеш).
Тотем	Тотем	Айдеме тукум мерыште религий сынан жаплыме объект – эн ончыч лийше янлык але кушкыл.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Тошкалтышан кугемдыш	Градация	(Лат. gradatio – эркын-эркын ыштымаш) – сылнештарыме стилиысе йӱн: мут-влакым (муткылдышым, кыдежан ойлончын ужашыже-влакым) верандыме ойыртеҥ, тыгай годым почеш шогышо кажне шомак ончылно улшо мутын ынжым вияҥден (южгунамже лушкыдемден) каласа.
Тошто мургорно	Вириш	(Лат. versus – стих) – иктаж-могай авторын юмо шӱлышан почеламутшын, а варарак Российыште XVI-XVIII курымлаште шарлыше юмо шӱлышдымӧ (светский) почеламут-влакын лӱмышт.
Тоштой	Предание	Калык ойпогын жанрже (тоштыенӧй тӱшкаш пура). Чынжымак лийше але лийын кертше (южгунамже – шонен лукмат), но мемнан жап марте аралалтын кодшо возымо текстышке логалдыме ожнысо событий да еҥ-влак нерген каласкалыше проза произведений.
Тоштыенӧй	Сказание	Историй але тоштышоя сюжет негызеш чоналтше проза сынан каласкалымаш, тудын сылнымут формыжо возымо але кутырымо лиеш.
Тоштышоя	Легенда	(Лат. legenda – лудшашлык текст) – калык ойпогын жанрже (тоштыенӧй тӱшкаш пура): иктаж-могай кугу событий але айдемын ойыртеҥмалтше пашаж нерген туныктен каласкалымаш, илышыште лийдымым чын илыш сӱрет семын ончыктымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Рус термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Травестизм	Травестизм	Фольклорышто йўла почеш пörьенлан ўдырамаш вургемым да ўдырамашлан пörьенгыным чиктен, ўдырамашым пörьенгыш да монтешла савырымаш.
Трагедий	Трагедия	(Гр. tragodia – казатаган мурыжо < грек. tragos – казатага да ode – муро) – драмын ик тўн жанрже: пеш пўсö, чўчкыдынак корандаш лийдыме илыш умылыдымаш-влакым ончыктышо пьесе. Трагедийын сюжет негызше – геройын, виян личностьын пўрымаш, кугыжаныш, энтекым кондышо тўрлö вий дене пижмаш але шўм-чон кучедалмаш. Трагедий шукыж годом тўн геройын колымыжо дене мучашлалтеш, но чонвийже дене тудо сенышыш лектеш. Трагедийын тўн цельже – лудшо да ончышо енын шўм-чоныштыжо ойганымаш ден чаманыме кумылым шочыкташ да тыге зрыкталтмаш (катарсис) деке лишемдаш.
Трагедий шўлыш	Трагическое	Сылнымутан произведенийыште ваштўкнымашым (конфликтым) корандаш лийдымым ончыктышо эстетике категорий. Личность ден тўня кокласе вашпижмаш геройын колымыжо але чот нелын йöсланымашыже дене мучашлалтеш, герой чаманымашым да пагалымашым шочыкта. Тудын колымыжо лудшыеннын ўшанжым йомдара, тыгодымак шўм-чонжым волгалтара, кумылжым нöлта.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Трагикомедий	Трагикомедия	(Гр. tragodia – каза таган мурыжо да komodia – весела тўшкан мурыжо) – трагедий ден койдарчыкын палыштым ушен шогышо драмын ик жанрже; геройлан чўчкыдын пеш кугу туткар гоч эрташ логалеш, но туге-гынат тудо илыше кодеш.
Триллер	Триллер	(Англ. thriller < thrill – чоным тарватымаш) – тургыжландарыше сюжетан, да вяня действиян, чўчкыдынак шучко да вўран сцене-влакым, пуштедылмашым, виешлымашым сўретлыше, кумылым савырыше роман (фильм, боевик, мелодраме, пьесе).
Трилогий	Трилогия	(Гр. tri – кумыт да logos – мут) – кум шкешотан, посна вуймутан, но ик шонымашан ужашла гыч шогышо произведений. Трилогийыште ик ужаш гыч весыш куснылшо персонаж-влак лийыт.
Тукымийўла пале	Традиционность	Произведенийын чыла ужашыжлажым авалтыше, курымла дене пентгыдемдалтше фольклор традицийын палыже.
Туныктымой	Мораль	Баснын туныктен каласыме (шукуж годым – пытартыш) ойжо.
Тушто	Загадка	Калык ойпогын ик жанрже: наста але кончыш нерген туштен каласыме, вашмутым кычалаш таратыше йодышан ой.
Туштымой	Аллегория, иносказание	(Гр. allos – весе да agogeuo – ойлем) – туштен каласымаш; эзоп йылме да символ семынак абстракт умылымашым але кончышым конкретне тўссўрет гоч ончыкта. Туштымой кок ужаш гыч шога: 1) ын шот дене – лўмдыде ончыктымo могай-

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Тужвалтӱс	Портрет	гынат умылымаш але кончыш (мунлык, чоялык, порылык, ушдымылык, патырлык да т.м.); 2) тӱссӱрет шот дене – сылнымут произведенийыште могай-гынат умылымашым але кончышым ончыктышо да умылтарыше конкретне наста але чонан. (Фр. portrait – портрет, сӱрет) – тӱссӱретым чонымо ик йӱн: литератур геройын тужвал тӱсшым сӱретлен ончыктымаш, геройын койыш-шоктышыжым почын пуаш полша.
Тӱняончыш (концепций)	Концепция	(Лат. conceptio – умылымаш) – тӱрлӱ шинчаончалтыш, шонымаш ярым; иктаж-могай кончышым умылымо йӱн; иктешлыме шонымаш.
Тӱн мотив	Лейтмотив	(Нем. Leitmotiv – тӱн мотив) – уэш-пачаш ушештаралтше тӱн шонымаш; произведенийыште авторын шонымыжым почын пуаш полшышо пачаштарыме сылнымут тӱссӱрет, рашемдыш але мут.
Тӱналтыш	Зачин	Курым-курымла дене пентгыдемдалт толшо, йомак, былине да моло калык ойпогысо произведений тӱналтышыште кучылталтше ойсавыртыш. Шке кӱлешлыкше да кучылталтме ойыртемже (функцийже) дене экспозиций деке лишыл. Тӱналтыш действийын жапшым да вержым ончыктен кертеш, персонаж-влак дене палдара, лудшыенлан сюжет виян толмо корным умылаш полша.
Тӱналтыш рифме	Рифма начальная	Почеламут тӱналтышысе рифме.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Тўналтышой	Пролог	(Греч. prologos – ончылмут: про – ончыл да logos – мут, ой) – сюжет деч ырдыжтѳ шогышо, действий тўналтышым ончылтышо сылнымутан текстын ужашыже; ондак эртыше событий-влак нерген кўчыкын каласкала але лийшашлык действийын амалжым умылтара.
Тўссўрет анысыремаш	Сужение образов ступенчатое	Калык поэзийын йѳнжѳ, пўртўсым, сурткѳргым, ешысе да калык ылышысе кылым да т.м. сўретлыме тыгай радам: кумда ылышсўрет деч посна ен деке, шуко гыч ик наста деке куснымаш.
Тўшкалык	Коллективность	Фольклор произведенийын шочмо ойыртемже; традиций негызым арален, кажне тукым фольклор произведенийыш мом-гынат ешара – тугеже, фольклор произведений тўшка вий дене шочеш.

У

Улык	Новаторство	Традиций деч коранмаш але уэмдыме шонымаш дене произведенийын содержанияжым (тўн шонымашым, темым, проблемым, шўлышым) да формыжым (тўссўрет системым, сылнештарыме йѳн-влакым) уэмдымаш; сылынымутышто у корным кычалмаш. Сылнымут улык ден традиций кокласе кыллан кѳра виянеш.
Утопий	Утопия	(Гр. u – уке да topos – вер, лийдыме вер; але eu – пиал, сай, поро да topos – вер, пиалан; тугеже – пиалан, эн сай вер) – ончылшоныш деке лишемдыме мер ылыш-куным, шонен лукмо элым сўретлыше жанр.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Ӹ		
Ӹдырамаш рифме	Рифма женская	Пытартыш деч ончычсо слогысо пералтышан рифме.
Ф		
Фабуло	Фабула	(Лат. fabula – ойлымаш, каласкалымаш) – эпике але драме произведенийыште сюжетым негызлыше поче-поче лийше икмыняр событий.
Фантастике	Фантастика	(Гр. phantastike – түрлым шонен лукмаш) – шкешотан шонен лукмо түссүретлык дене ойыртемалтше сылнымутан литературы ик түшкаже. Тудлан виян палдырналтше сылнымут сүретлык (условность), нормым, логике кылым да илыш төртыкым пудыртымаш, шонен лукмо ӱрыктарыше тӱням шочыктымаш келшен толыт.
Фарс	Фарс	(Лат. farsum – көргө, фарш) – 1) кокла курымласе калык театрын жанрже: койдарчык шӱлышан изирак илышсүрет (сценке) але пьесе, шукуж годым илыш-йӱла дене кылдалтын але мыскылтыш сынан лийын; тудо ончышо-влакым куандараш юмо сынан драмысе действий-влак коклаште модын ончыкталтын; 2) XIX да XX курымысо театрыште койдарчык йӱным тӱжвачын гына кучылтшо куштылго содержаниян водевиль. Фарсыште мыскара модыш йӱн, персонаж-влакын койыш-шоктышышт, шкем кучымо да йылме ойыртемыштым кугемден каласымаш лийыт.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Фельетон	Фельетон	(Фр. feuilleton < feuille – кагаз ластык) – публицистикийн жанрже. Газетеш але журналеш савыкташ келыштарыме мыссылтыш сынан произведений. Фельетоньшто иканаште публицистикийлан да сылнымутан литературылан келшыше йӧн-влак кучылталтыт.
Фольклор	Фольклор	Калык творчествын чыла тӱшкаже-влак (кутырымо форман ойпого, музыка, куштымаш), калыкын ӱшанымашыже да илыш-койшыжо-влак. Российыште чӱчыкдын калык ойпогын синонимже семын кучылталтеш.
Фольклор жанр	Жанр фольклора	Калыкын уш-акылже викаралтме илыш кумдык, икгай проблематике, илыш кӱлешлык шот дене ик тӱшкаш пурышо произведений-влак; фольклор жанр икгай иктешлыме йӧн-влакым, чонымаш ойыртемем, сылнештарыме стилиысе йӧн-влакым кучылтмо негызеш виянгеш.
Фольклор тукумийӱла	Традиция фольклорная	Историй негызеш виянгеш, тукум гыч тукумыш куснен толшо, шкешотан норммыш савырныше, калык ойпогышто илышым сӱретлен ончыкташ кучылталтше тӱрлӧ сылнымут йӧн ден формо-влак.
Фольклоризаций	Фольклоризация	Сылнымут произведенийым фольклор традиций негызеш возымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Фэнтези	Фэнтези	(Англ. fantasy) – фантастикын ик тўшкаже: шонен лукмо событий-влакым сўретлыше произведений, тўн верыш автор мистикым, логике шот дене умылтараш лийдыме тўням луктеш. Фэнтезин персонажше-влак семын тўрлө юмо, демон, поро да осал юзо вий, путырак изи але утыжден кугу капан ен, кутырен моштышо янлык ден наста, таргылтыш, вампир, мифологийы да йомак гыч налме илышан вий-влак палемдалтыт. Фэнтези йомакым, фантастикым да приключений сынан рыцарь романым иктыш ушен шога.
Х		
Хорей	Хорей	(Гр. choreios – куштымо < choros – хор) – кок мутлончан мургороно (почеламут) размер, пералтыш стопасе икымше мутлончыш возеш.
Хронике	Хроника	(Гр. chronos – жап) – историйысе событий-влакым жап радам дене сўретлыше проза жанр.
Ц		
Цезур	Цезура	(Лат. censura – руэн шеледымаш) – мургорным кок ужашлан пайлыше, эре ик верыште палемдалтше мургорно көргысö ритмике чакналтыш.
Цензур	Цензура	(Лат. censeo – аклем) – савыктышым, увер дене палдарыше ушем-влакым, театрым, эстрадым да т.м., тыгак савыктен лукташ да сцене гоч ончыкташ ямдылыме произведений-влакым кугыжаныш, кучем могырым эскерымаш.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Центон	Центон	(Лат. cento – ластык леведыш) – 1) антик саманын пытаргыш ужашыштыже кумдан шарлыше жанр: öрдыжмутым (цитате-влакым) шкешотан радам дене (мозаике семын) иктыш чумырымаш; 2) тўрысnek вес произведенийла гыч налме мургоно (цитате) негызеш чонымо почеламут.
Цикл	Цикл	(Гр.. kyklus – онго) – ик теме, каласкалыше да персонаж-влак дене ушымо, но шкешотан улмыштым цикл деч öрдыжат арален кодышо, жанр шотышто икгай улшо сылнымутан произведений-влак.
Цикл жап	Время циклическое	Кечывал да йўд, сезон-влак, айдемын илыш фазыже-влак (йоча жап – самырык пагыт – вужешумо жап – шонгылык), тукум-влак алмашталтмym ончыктышо жап. Шукертак илыш дене чеверласыше кугезе-влак айдеме дене пырля илыш мучкыжо эртенyт, йўлам шуктымo годым нунын дене мутланаш, ончыкылыкым омышто ужаш, мужедаш йонлийын.
Ч		
Чарналтыш	Пауза	(Гр. pausis – чарналтыш) – ой кыдалысе кўрылтыш. Логике да ритмике (почеламут ойышто) чарналтыш-влакым ончыкташ лиш.
Черкой	Слово	1) Черкысе йомартле сылной моштымаш дене кылдалтше, кугезе Руш кугыжаныш жапыште шарлыше жанр: туныктен каласыме шонымашан произведений, автор шке жапшылан келшыше мер,

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
Чонандымаш	Анимизм	религий, койыш-шоктыш дене кылдалтше йодыш-влакым нергела; 2) кугезе руш литературысо памятник-влакын вуймутышт; «произведений», «тоштыенной», «сочинений (возымаш)» мут-влакын синонимышт.
Чоналтмаш (композиций)	Композиция	Вес тўнясе илышлан да пўртўсыштō чыла кончышын чонан лиймыжлан ўшанымаш. (Лат. compositio – чонымаш, ушымаш, ешарымаш) – сылнымутан произведенийым чонгымо радам: содержанияй, жанр формо да авторын шонымашыж дене келшышын тўрлō ужаш, тўссўрет ден эпизод-влакым верандымаш да икте-весеылан келыштарымаш; ик радаман (линейный) да онго форман (кольцевой) лийын кертеш. Фольклорышто кумулятивный композиция сюжетым палемдат: ик мотив (тудын вариантше-влак лийыт) шинчыр семын шкешотан радам дене пачаш-пачаш ушештаралтеш.
Чынле калыклудыш (калык прозо)	Проза народная устная несказочная	Прозо форман фольклорын тўрлō сынан шōрынжō, тудын ойыртемже текстым йонгалтарыше да колыштшо енын каласкалымашын чын улмыжлан ўшанымашт дене кылдалтын.
Ш		
Шанче стиль	Стиль научный	Литератур йылмын да книга стильын ик тўшкаже: шанче да туныктымo пашаште кучылтмо ой ойыртем.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
«Ший курым»	Серебряный век	Илышыш пентгыдын шындалтше мут савыргыш, руш культурын (эн ондак руш модернизмын) шкешотан да чот виянгме жапшыш, XIX курым мучашым – XX-шо курымын икымше чырыкшым, ончыкта. Тиде жап ваштарешла шогышо пале-влак дене ойыртемалтеш: материализмын утыждене виянмыже, тыгодымак ончылшонышан кумылнӧлтышын улмыжо. Сымыктыш нерген тымарте шарлыше шонымаш деч коранмаш, у формо ден содержанияйым виян кычалмаш да сылнештарыме йӧн-влак системым пойдарымаш шижалтыт, кызытсе илыш дене келшыдымаш да тудым вашталташ тыршымаш палдырнат.
Шкетой	Монолог	(Гр. monos – икте, logos – мут, ой) – сылнымутан произведенийыште ик персонажын ойжо.
Шнуй илыш	Жития святых	(Гр. hagios – шнуй да grapho – возем) – черке литературы ик тӱшкаже: христиан черкын законжо почеш шнуйыш савырыме ен-влакын илышышт нерген каласкалымаш; биографий деч юмыншӱлышан улмыжо дене ойыртемалтеш; канонический, юмо шӱлышан, черке книга.
Шортмур (соторланымаш)	Причитания (плач)	Тӱрлӧ илышйӱла дене кылдалтше калык поэзийын ик жанрже; почеламут форман лирико-драматический импровизаций. Тудо лишыл енын колымыжо але тудын ойгыжо, виеш марлан пуымо, салтакыш ужатыме, шурно шочдымаш, чер да тулеч молылан кӧра шортмым ончыкта.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шортмурызо	Вопленица	Шортмурым мурышо (калык гыч лекше) ен.
Шотлеммут	Считалка	Йоча фольклорын жанрже, модышым тўналме годем кучылтмо сылнештарыме ойсавыртыш.
Шоялўм	Псевдоним	(Гр. pseudos – шонен лукмаш да onima – лўм) – авторын шке лўмжым шылташлан кучылтмо шонен лукмо лўм але иктаж-могай пале.
Шулдыран мут-влак	Крылатые слова	Афоризм сынан ойсавыртыш; иктаж-могай возымаш гыч лекше да тўрлў контекстлаште (тыглай кутырымо ойышто, публицистикыште да т.м.) шке шот дене кучылталтше ойсавыртыш семын палдырна, ты радамыш тыгак историй, политике да калык илиш дене кылдалтше кумдан палыме ен-влакын ойышт пурат.
Шўлыкан почеламут	Элегия	(Гр. elegia < elegos – чаманымашым лукшо шўлыкан муро) – лирикын жанрже: медитаций (лат. meditatio – келге шонкалымаш) сынан але шўм-чон (эмоций) шижмашан почеламут; тудо айдемын келге да путырак лишыл ойганымашыжым, волгыдо шўлыкан шўм-чон йўлымашым рашемда.
Шўлыш (сылнымутышто)	Пафос	(Гр. pathos – пеш виян шижмаш) – авторын сўретлыме илишым аклымыже, пўтынь произведенийын ойсем тўсыжым почын пуышо кумыл ойыртем. Героике, трагедий, койдарчык шўлыш-влакым палемдат.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Шылтымук	Подтекст	Шылтен каласыме тун шонымаш; ситуаций, посна рашемдыш, реплике, герой-влакын ойвашталтышышт, ойыштын содержанияйже гоч палдырна.
Ы		
Ырсла рифмоватлымаш	Рифмовка перекрёстная	Ныл мургорнан почеламутышто abab схеме почеш чоналтше рифме.
Э		
Эзоп йылме	Эзопов язык	(Термин мемнан эра деч ончыч VI-шо курымышто илыше, басным возышо грек раб Эзопын лумжӧ негызеш шочын) – туштымойын (аллегорийын) ик тушкаже: тун шотышто мыскылтыш сынан произведенийлаште (басныште, эпиграммыште, фельетонышто да т.м.) кучылталтше да туштен ойлымо йбн-влаклан энэртыше йылме. Шонымашым вияш каласен пуаш лийдыме годым произведенийын тун ынжым шылташ полша.
Экспозиций	Экспозиция	(Лат. expositio – ойлен пуымаш) – кылдыш деч ончыч верланыше сылнымутан произведенийын ужашыже. Тудо персонаж-влак дене палдара, действий эртыме жапым да верым, тудеч ончыч лийше событий-влакым сӱретлен рашемда.
Эпиграмме	Эпиграмма	(Гр. epigramma – возен шындымаш) – иктаж-могай еным але мер илышысе актуальне событийым мыскылен ончыктышо изирак почеламут.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Эпиграф	Эпиграф	(Гр. epigraphe – возен шындымаш) – тўрыс произведений але тудын иктаж-могай ужашыже ончылно верандыме кўчык текст (мургорно але прозо форман брдыжмут, кўчыкой, калыкмут але муткадыртыш да т.м.), тудо авторын тўн шонымашыжым, сылнымут текстын идейжым почын пуаш полша.
Эпизод	Эпизод	(Гр. epeisodion – пуртен шындымаш, ешарымаш) – жап могырым кошартыме событийым, пытарыме действиим сўретлыше эпике, лиро-эпический але драме произведенийын тичмаш да шкешотан ужашыже (фрагментше).
Эпилог	эпилог	(Гр. epilogos – почешмут) – сылнымутан произведенийын тўн текстышкыже пурыдымо ужаш (раме текстын ужашыже): сюжет действиин рудалтмашыже деч вара персонаж-влакын илышыштышт лийше вашталтыш, нунын пўрымашышт нерген авторын каласкалымашыже.
Эпистоляр литератур	Эпистолярная литература	(Гр. epistole – серыш, колтыммут) – серыш форман произведений-влакын иктешлыме лўмышт.
Эпитафий	Эпитафия	(Гр. epitaphios – шўгар ўмбалсе) – шўгар ўмбалам возен шындымаш (шукыж годым почеламут форман лиеш) але авторын колышо еным шарныме лўмеш возымо да савыктыме изирак почеламутшо. Тўн шотышто тудо колышо ен деке савырнык лиеш але колышъенын илыше-влак деке савырныкше семын возалтеш; колышо енын сай могыржым мокта.

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Эпитет	Эпитет	(Гр. epitheton – ешартыш) – мутобразын (тропын) ик тўшкаже: енгын, настан але кончышын иктаж-могай палыштым сбрастарымаш йён дене сўретлен ончыктышо рашемдык; шукуж годым пале мут, причастий, наречий але лўм мут дене ончыкталтеш.
Эпифор	Эпифора	(Гр. epiphora – ешартыш) – стиль фигур (пачаштарымашын ик тўшкаже): мургорно але прозо форман мутсавыртыш (фразе) мучаште иктаж-могай мутым але мут тўшкам уэш-пачаш каласымаш.
Эпопей	Эпопея	(Гр. epopeia – муро, тоштыенгой-влакым поген чумырымаш < eros – мут, каласкалымаш, ойлымаш да роіео – ыштем, чонем) – эпосын эн кугу жанр формыжо. Кок түрлө эпопейым ончыкташ лиеш: 1) түрлө калыкын кугезе ойпогыштыжо палемдалтше эпопей – тиде мифологий але историй сюжетан, калыкын пўртўс вий, йот тушман дене тале кучедалмашыже нерген каласкалыше произведений; тыгай произведенийлаште фантастикым кумдан кучылтмо; 2) историйыште кугу вашталтыш лийме саманысе событий-влакым да калыкын пўрымашыжым сўретлыше эпике сынан сылнымут произведений.
Эпос	Эпос	(Гр. epos – мут, каласкалымаш, ойлымаш) – 1) сылнымутын кум тўн лончыжо кокла гыч иктыже; эпосышто тўн верым илышым объективне ончыктымаш, жап да вер дене кылдыме событий-

<i>Марий термин</i>	<i>Руш термин</i>	<i>Терминын значенийже</i>
Эпос	Эпос	влакым сўретлымаш, тўрлō илышкончыш, ен-влак, нунын пўрымашышт, койыш-шоктышышт, шкем кучымышт нерген каласкалымаш налыт. Эпике жанран произведенийлаште поснак кўлешан сомылым событий-влак, нунын виянмышт, персонаж-влак да нунын илышышт дене палдарыше, но шкенжым сўретлыме илыш деч ойырышо каласкалымашым вўдышō субъект (ойлышьен, каласкалче) шуктен шога; 2) калык ойпогышто – тиде пырля налме эпике муро, тоштыеной, кугезе фольклорысо эпопей-влак.
Эрыкан мургорно	Верлибр	Проза да поэзий коклаште лийше мургорно формо. Рифме деч посна лиеш, тушто метр чоналтме традиций (мургорнысо икнаре акцент-влак), почеламут корнышто мыняр мутлончо, а строфаште мыняр мургорно шотыш огеш налалт. Поэзий ойыртем семын почеламут корнылан (але мургорнылан) шеледымашым да мургорно мучашсе паузым арален кода.
Эрыкталтмаш (катарсис)	Катарсис	(Гр. katharsis – яндарештмаш) – эстетике термин: шўм-чон «яндарештмаш», «волгыдеммаш». Сымыктыш дене кылым кучымо годым чаманымашым, азапланымашым, ойганымашым шочыктымаш, айдемын шўм-чонжым волгыдемдымаш.

Марий термин	Рус термин	Терминнын значенийже
Эссе	Эссе	(Фр. <i>essai</i> – ыштен ончымаш, очерк) – иктаж-могай йодыш йыр авторын шонкалымашыжым да кумылжым тичмашын огыл почын пуышо (темын тичмашын ончыктымаш ончылгоч шонен пыштыдыме улеш) прозо форман изирак произведений. Тун палыже – тиде чоналтме эрык: каласкалымаш радам авторын шонкалымашыжын көргө логикыжлан гына келыштаралтеш, умылтарымаш-влак да текстысе ужаш-влак икте-весе дене шукож годым ассоциаций йон полшымо дене кылдалтыт.
Эстетике ончылышы (идеал)	Идеал эстетический	(Гр. <i>idea</i> – идея, шонымаш, умылымаш) – сымыктыш произведенийште сайлык нерген умылымаш. Айдемын туссүретше (тыгак мер илыш чонымаш) гоч палдырна, моторлыкым, порылыкым, чынлыкым ончыкта. Кажне курымын сүретчыже-влак тудын деке шуаш тыршат, тудо мер илышысе толкын-влак негызеш шочеш.
Этнофутуризм	Этнофутуризм	XX-шо курымын 80–90-шо ийла кыдалныже Эстонийыште шочшо тувыра кончыш. Этнофутуризм тувыран (мутлан, финн-угор калык-влакын) этнос могырым түрлө лиймыжым пагалыме да эртыше жапыш огыл, а ончыкылыкыш виктаралтше кумылым увертара (пентыдемда). Тудо чын илыш дене кылдалтше да фантазий сынан этнографий модель-влак негызеш у антропологий философийым да тувырам чонымо экспериментым эртараш темла.

Марий термин	Руш термин	Терминын значенийже
--------------	------------	---------------------

Ю

Юзо (юен)	Знахарь	Ю йӱным да юмутым палыше да кучылтшо ен.
Юмут	Заговор	Калык ойпогын тошто (кугезе) формыжо; юмо, «яндар огыл вий» але пӱртӱс вий деке виктаралтше ритман юмут. Ожно рифме але сонйӱк йӱн-влакым кучылтмо мургорно семын чоналтын.
Юмыншӱлыш мургорно («шӱртньӱ ой»)	Духовные стихи («словеса золотые»)	Акрет годсо руш калыкын поэзийыштыже туныктен ойлымо жанр; юмым жаплен илымаш, сулык деч утлымо, языкым касарыме, шучко суд нерген поэме ден почеламут-влак.

Я

Ямб	Ямб	(Гр. iambos – фракий семӱзгарын лӱмжӱ) – кок мутлончан мургороно (почеламут) размер, пералтыш стопасе икымше мутлончыш возеш.
Янлыклымаш	Зооморфизм	Тужвал сын дене иктаж-мом (кӱм) янлык-влаклан келыштарымаш.

Русско-марийский указатель терминов

А

Автобиография
Автор
Акrostих
Аллегория
Аллитерация
Аллюзия
Амфибрахий
Анапест
Анафора
Анимизм
Антитеза
Антиутопия
Антология
Антропоморфизм
Архетип
Ассонанс
Афоризм

Б

Баллада
Басня
Белый стих
Буриме

В

Вариант
Вариативность
Верлибр
Вирши
Внесюжетные элементы
Вопленица
Вопрос риторический
Восклицание риторическое
Время мифологическое
Время циклическое
Вымысел художественный

Г

Генезис
Герой
Герой лирический
Гимн
Гипербола
Градация
Гротеск

Д

Дактиль
Демонология (низшая мифология)
Деталь художественная
Диалог

Автобиографий
Автор
Акrostих
Туштымой
Сонйук йон (аллитераций)
Аллюзий
Амфибрахий
Анапест
Иктунгалтыш
Чонандымыш
Ваштарешлымыш
Антиутопий
Антологий
Айдемандымыш
Акрет (кугезе) формо (архетип)
Йонйук йон (ассонанс)
Кучыкой

Балладе
Басне
Рифмыдыме мургорно
Рифмылык мут

Вариант
Вариативность
Эрыкан мургорно
Тошто мургорно
Сюжетордыжэ ужаш
Шортмурызо
Вашмутдымо йодыш
Кычкыралтыш
Мифологий жап
Цикл жап
Сылнымутысо шоненлукмо

Генезис
Герой
Лирике герой
Моктеммур
Кугемдыш (гипербола)
Тошкалтышан кугемдыш
Гротеск

Дактиль
Демонологий (улыл мифологий)
Сылнымутысо рашемдыш
Ойвашталтыш

Дилогия
 Дневник
 Документальность
 Дольник
 Дразнилка
 Драма
 Драма народная
 Драматизм
 Духовные стихи («словеса золотые»)

Ж

Жанр лиро-эпический
 Жанр литературный
 Жанр фольклора
 Живописность
 Жития святых

З

Завязка
 Загадка
 Заглавие
 Заговор
 Закличка
 Зачин
 Звукопись
 Знахарь
 Зооморфизм

И

Идеал эстетический
 Идея художественная
 Изобразительные средства
 Импровизация
 Инверсия
 Инициация
 Иносказание
 Интерьер
 Интертекстуальность
 Интонация
 Информатор (информант)
 Ирония

К

Каламбур
 Катарсис
 Катрен
 Классика
 Классицизм
 Клише
 Коллективность
 Кольцо
 Комедия
 Комическое
 Композиция

Дилогий
 Кечынвозыш
 Документлык
 Дольник
 Онартыш
 Дrame
 Калык драме
 Дrame шўлыш
 Юмыншўлыш мургорно («шбортньо ой»)

Лиро-эпический жанр
 Сылнымут жанр
 Фольклор жанр
 Сылнылык
 Шнуй илиыш

Кылдыш
 Тушто
 Вуймут
 Юмут
 Савырнык юмут
 Тўналтыш
 Йўкйўн
 Юзо (юен)
 Янлыклымаш

Эстетике ончылышыш (идеал)
 Сылнымутысо шыныш (идей)
 Собрастарыме йўн
 Импровизаций
 Мўнгешла радам
 Инициаций
 Туштымой
 Интерьер
 Ёрдыжтекстлык
 Ойсем
 Информатор (информант)
 Сотар (ироний)

Мутмодыш
 Ёрыкталтмаш (катарсис)
 Катрен
 Классике
 Классицизм
 Клише
 Тўшкалык
 Онго
 Койдарчык
 Койдарчык шўлыш
 Чоналтмаш (композиций)

Контекст
Конфликт
Концепция
Концовка
Критика литературная
Крылатые слова
Кульминация

Л

Легенда
Лейтмотив
Летопись
Лиризм
Лирика
Литература художественная
Литературный язык
Литературоведение
Литота

М

Макаронические стихи
Марш
Массовая литература
Метафора
Метонимия
Метр
Миниатюра
Миф
Мифология
Модернизм
Монолог
Монолог внутренний
Мораль
Мотив

Н

Народность
Натурализм
Несобственно-прямая речь
Новаторство
Новелла

О

Образ повествователя
Образ рассказчика
Образ художественный
Обращение риторическое
Обряд
Ода
Оксюморон
Октава
Олицетворение
Омонимы
Описание

Контекст
Ваштўкнымаш (конфликт)
Тўняончыш (концепций)
Мучашык
Сылнымут критике
Шулдыран мут-влак
Кўшылтотчко

Тоштышоя
Тўн мотив
Курымсерыш
Лиризм
Лирике
Сылнымут
Литератур йылме
Сылнымутшанче
Иземдымаш

Макаронизман мургорно
Марш
Калык сылнымут
Метафор
Метонимий
Метр
Миниатюро
Миф (акретой)
Мифологий
Модернизм
Шкетой
Кўргой
Туныктымой
Мотив

Калыклык
Натурализм
Вашталтымe вияшой
Улык
Новелле

Ойлышьёнгын тўссўретше
Каласкалчын тўссўретше
Сылнымутысо тўссўрет
Вашмутдымо савырнык
Йўла
Куанмур
Оксюморон
Октаве
Олицетворений
Омоним
Описаний (сўрет)

Отступление лирическое
Очерк

П

Памфлет
Парабола
Парадокс
Параллелизм
Парафраз
Паремия
Пародия
Пауза
Пафос
Пейзаж
Перевод
Перевод литературный
(художественный)
Перенос
Перифраз
Персонаж
Персонификация
Песня
Песня колыбельная
Песня обрядовая
Пиррихий
Повествование
Повесть
Повтор
Поговорка
Подражание
Подтекст
Положительный герой
Портрет
Посвящение
Послание
Пословица
Постмодернизм
Потешка
Поэзия
Поэма
Поэтика
Предание
Прибаутка
Прием художественный
Примета
Притча
Причитания (плач)
Проблема
Проза
Проза лирическая
Проза народная устная
Проза народная устная несказочная
Проза народная устная сказочная

Лирике чакналтыш
Очерк

Памфлет
Парабола
Парадокс
Йыгырелык
Парафраз
Паремий
Пародий
Чарналтыш
Шұлыш (сылнымутышто)
Пұртұссұрет
Кусарымаш (кусартыш)
Сылнымут кусарымаш (кусартыш)

Вончыктарымаш
Перифраз
Персонаж
Персонификаций
Муро
Малтыммур
Йұламур
Пиррихий
Каласкалымаш
Повесть
Пачаштарымаш
Муткадыртыш
Оңарымаш
Шылтымык
Сайле герой
Тұжвалтұс
Пөлеклыш
Колтыммут
Калыкмут
Постмодернизм
Модышмур
Поэзий (мурпаша)
Поэме
Поэтике
Тоштой
Мыскара муткадыртыш
Сылнымут йөн
Калыкпале
Притче
Шортмур (соторланымаш)
Проблема
Прозо (лудыш)
Лирике прозо
Калыклудыш (калык прозо)
Чынле калыклудыш (калык прозо)
Йомакле прозо

Проза ритмическая
Прозаизмы
Произведение художественное
Пролог
Псевдоним
Психологизм
Публицистика
Пьеса

Р

Развитие действия
Развязка
Разговорный стиль
Размер стихотворный
Рассказ
Реализм
Редакция
Ремарка
Реминисценция
Реплика
Ретроспекция
Рефрен
Рецензия
Ритм
Ритмика
Риторика
Рифма
Рифма внутренняя
Рифма женская
Рифма мужская
Рифма начальная
Рифмовка опоясывающая (охватная, кольцевая)
Рифмовка перекрёстная
Рифмовка смежная
Род литературный
Роман
Романтизм
Руны

С

Сарказм
Сатира
Сентиментализм
Серебряный век
Символ
Символизм
Синекдоха
Синкретизм
Сказ
Сказание
Сказитель
Сказка литературная
Сказка фольклорная

Ритман прозо (лудыш)
Прозаизм
Сыльнымутан произведений
Тұналтышой
Шоялұм
Психологизм
Публицистике
Пьесе

Действий виянмаш
Рудалтмаш
Кутырымo стиль
Мургорно размер
Ойлымаш
Реализм
Редакций
Рашемдыш
Реминисценций
Реплике
Мбнгешлымйбн
Пачаштарыме мургорно
Аклыммут
Ритм
Ритмлончо (ритмике)
Риторике
Рифме
Көргө рифме
Ўдырамаш рифме
Пөръен рифме
Тұналтыш рифме
Онгештыме рифмоватлымаш

Ыресла рифмоватлымаш
Йыгыр рифмоватлымаш
Сыльнымут лончо
Роман
Романтизм
Руно

Игылтчык
Мыскылтыш
Сентиментализм
«Ший курым»
Символ
Символизм
Синекдохо
Синкретизм
Каласкалыш формo
Тоштыеной
Йомакзе
Сыльнымут йомак
Калык йомак

Скандирование
 Скороговорка
 Слово
 Слог
 Содержание и форма
 Сознание мифологическое
 Сонет
 Социалистический реализм
 Сравнение
 Стилизация
 Стилль
 Стилль научный
 Стилль публицистический
 Стилль художественный
 Стих
 Стих народный
 Стихосложение силлабо-тоническое
 Стихотворение
 Стихотворение в прозе
 Стопа
 Строфа
 Сужение образов ступенчатое
 Читалка
 Сюжет

Т

Тавтология
 Текст
 Текст литературный
 Тема
 Терцет
 Тип
 Тотем
 Тотемизм
 Травестизм
 Трагедия
 Трагикомедия
 Трагическое
 Традиционность
 Традиция фольклорная
 Триллер
 Трилогия
 Троп

У

Ударение
 Ударный слог
 Умолчание
 Уподобление
 Условность художественная
 Устное народное творчество
 Утопия

Ф

Фабула

Ритмикан лудмаш
 Писынлудыш
 Черкой
 Мутлончо
 Содержаний да формо
 Мифологий шам (акретшам)
 Сонет
 Социалистический реализм
 Танастарымаш
 Стилизаций
 Стилль
 Шанче стилль
 Публицистике стилль
 Сылнымут стилль
 Мургорно
 Калык мургорно
 Силлабо-тонике мургорно
 Почеламут
 Прозо семян возымо почеламут
 Стопа
 Строфа
 Түссүрет аңгысыреммаш
 Шотлеммут
 Сюжет

Мут пачаштарымаш
 Текст
 Сылнымут текст
 Теме
 Терцет
 Иктешлыме түссүрет (тип)
 Тотем
 Кумалмаш
 Травестизм
 Трагедий
 Трагикомедий
 Трагедий шұлыш
 Тукымйұла пале
 Фольклор тукумйұла
 Триллер
 Трилогий
 Мутобраз

Пералтыш
 Пералтышан мутлончо
 Каласыдымаш
 Келыштарымаш
 Сылнымутысо сүретлык
 Калык ойпого
 Утопий

Фабуло

Фантастика
Фарс
Фельетон
Фигуры стилистические

Финал
Фольклор
Фольклоризация
Фэнтези

Х

Характер литературный
Хорей
Хроника
Хронотоп

Ц

Цезура
Цензура
Центон
Цикл
Цитата

Ч

Частушка
Чтение

Э

Эзопов язык
Экспозиция
Элегия
Эпиграмма
Эпиграф
Эпизод
Эпилог
Эпистолярная литература
Эпитафия
Эпитет
Эпитет постоянный
Эпифора
Эпопея
Эпос
Эссе
Этнофутуризм

Ю

Юмор

Я

Явление
Язык художественной литературы
Ямб

Фантастике
Фарс
Фельетон
Стиль фигур (сылнештарыме стиль йён)
Пытаргыш сүрет
Фольклор
Фольклоризаций
Фэнтези

Сылнымутысо кылык (характер)
Хорей
Хронике
Жапвер

Цезур
Цензур
Центон
Цикл
Өрдыжмут (цитате)

Такмак (лудышмуро)
Лудмаш

Эзоп йылме
Экспозиций
Шуҗыкан почеламут
Эпиграмме
Эпиграф
Эпизод
Эпилог
Эпистоляр литератур
Эпитафий
Эпитет
Вашталтдыме эпитет
Эпифор
Эпопей
Эпос
Эссе
Этнофутуризм

Мыскара

Кончыш
Сылнымут йылме
Ямб